

Міністерство освіти та науки України
Львівський національний університет природокористування
Навчально-науковий інститут заочної та післядипломної освіти
Кафедра міжнародних економічних відносин та маркетингу

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня Магістр

на тему: **Міграційна політика ЄС та механізм регулювання
міжнародної міграції робочої сили**

Виконала: студентка II курсу, групи *Мев-71з*
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні
відносини»

(шифр і назва спеціальності)

Цюх Юлія Вячеславівна
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Булик О. Б.
(прізвище та ініціали керівника)

Рецензент: Бричка Г.В.

Дубляни 2024

УДК: 314.151.3-054.7

Кваліфікаційна робота магістра: 94 с. текстової частини, 16 рисунків, 18 таблиць, 80 джерел.

Міграційна політика ЄС та механізм регулювання міжнародної міграції робочої сили. Цюх Ю. В. Кваліфікаційна робота магістра. Кафедра міжнародних економічних відносин та маркетингу Дубляни, Львівський НАУ, 2024. Розглянуто сутність і завдання міграційної політики, суть і причини міжнародної міграції, а також окреслено методологічні основи аналізу міграційної політики.

Проаналізовано міграційну політику ЄС та механізм регулювання міжнародної міграції робочої сили, зокрема розкрито тенденції розвитку міграційної політики ЄС, досліджено вплив міграційної політики на політичну та соціально-економічну стабільність в країнах ЄС та політику регулювання міжнародної трудової міграції в країнах ЄС.

На основі проведеного аналізу запропоновано напрями вдосконалення міжнародної міграційної політики ЄС та регулювання міжнародної міграції робочої сили.

АНОТАЦІЯ

Розглянуто сутність і завдання міграційної політики, суть і причини міжнародної міграції, а також окреслено методологічні основи аналізу міграційної політики.

Проаналізовано міграційну політику ЄС та механізм регулювання міжнародної міграції робочої сили, зокрема розкрито тенденції розвитку міграційної політики ЄС, досліджено вплив міграційної політики на політичну та соціально-економічну стабільність в країнах ЄС та політику регулювання міжнародної трудової міграції в країнах ЄС.

На основі проведеного аналізу запропоновано напрями вдосконалення міжнародної міграційної політики ЄС та регулювання міжнародної міграції робочої сили.

Ключові слова: міграція, тенденції, міграційна політика, Європейський Союз, механізм регулювання.

ANNOTATION

In recent years, the European Union (EU) has faced serious migration challenges, becoming a destination for people migrating for security, demographic, human rights, poverty, climate change reasons, etc. Currently, the EU and its member states are intensifying efforts to create an effective, humanitarian and safe European migration policy.

Regulation of international labor migration is an integral part of a balanced and comprehensive EU migration policy. A well-managed international labor migration policy will not only help reduce incentives to use irregular routes, but will also enable the European Union to attract talent and skills that will contribute to the Union's economic prosperity.

Keywords: migration, trends, migration policy, European Union, regulatory mechanism.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	8
1.1. Сутність та завдання міграційної політики.....	8
1.2. Суть та причини міжнародної міграції робочої сили.....	17
1.3. Методологічні основи аналізу міграційної політики.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС ТА МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ.....	34
2.1. Тенденції розвитку міграційної політики ЄС.....	34
2.2. Дослідження впливу міграційної політики на політичну та соціально-економічну стабільність в країнах ЄС.....	45
2.3. Політика регулювання міжнародної трудової міграції в країнах ЄС.....	57
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС ТА РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ.....	66
3.1. Вдосконалення міграційної політики ЄС в контексті глобалізаційних викликів.....	66
3.2. Проблеми формування ефективної міграційної політики ЄС у сфері міграції робочої сили.....	79
3.3. Шляхи вдосконалення регулювання міжнародної міграції робочої сили в країнах ЄС.....	85
ВИСНОВКИ.....	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	95

ВСТУП

Міграційна політика Європейського Союзу (ЄС) є важливою та суперечливою темою в останні роки. Період 2020-2023 років був особливо значущим, оскільки ЄС зіткнувся з такими викликами, як пандемія COVID-19, триваючі конфлікти на Близькому Сході та в Африці, повномасштабне вторгнення в Україні, а також зростаючі глобальні міграційні тенденції.

Міграційна політика ЄС є унікальним прикладом для розуміння складного взаємоз'язку між національним суверенітетом, правами людини та міжнародним співробітництвом. Оскільки ЄС намагається впоратися з припливом мігрантів, політичні рішення, прийняті як на рівні ЄС, так і на національному рівні, можуть дати цінну інформацію про те, як держави балансують між своїми внутрішніми інтересами та зобов'язаннями за міжнародним правом. Крім того, вивчення міграційної політики ЄС може дати уявлення про мінливий політичний ландшафт Європи, оскільки імміграція стає ключовим питанням для багатьох політичних партій і виборів. Розуміння того, як ЄС і національні уряди реагують на цей тиск, може допомогти дослідникам і політикам краще передбачати і реагувати на зміни в європейській політиці.

Вивчення міграційної політики ЄС має вирішальне значення для розробки ефективної стратегії, спрямованої на задоволення потреб мігрантів і приймаючих громад. У 2020-2023 роках спостерігається зростання нерегульованої міграції, що спричинило тиск на інституції ЄС, які мають управляти кордонами, надавати гуманітарну допомогу та пропонувати інтеграційні послуги. Аналізуючи успіхи та невдачі міграційної політики ЄС у цей період, політики можуть вчитися на минулих помилках і розробляти більш ефективні стратегії для вирішення міграційних питань у майбутньому. Нарешті, вивчення міграційної політики ЄС може також пролити світло на ширші глобальні тенденції в міграції, включаючи причини і наслідки переміщення, роль міжнародних організацій в управлінні міграцією, а також

потенціал для конфліктів і співпраці між державами. Оскільки світ стає все більш взаємопов'язаним, розуміння реакції ЄС на міграцію може надати цінні уроки для інших регіонів, які стикаються з подібними проблемами.

Таким чином, важливість дослідницької теми зумовлена тим, що Європейський Союз на сьогодні є одним із найбільших економічних суб'єктів світу, та відображає загалом суть інтеграційних процесів (стратегію управління кордонами в рамках ЄС, імміграційну політику та політику надання притулку), які, своєю чергою, дають змогу виявити тенденції розвитку світової економіки за сучасного етапу. Актуальність обраної теми роботи визначається необхідністю подальшого теоретичного розгляду міграційних потоків та оглядання варіантів, інструментів і засобів удосконалення правового регулювання міжнародної міграції.

Міграційна політика Європейського союзу розглядається в роботах багатьох науковців. Цьому явищу зокрема приділяють увагу провідні західні вчені: Дж. Вайссе, Ч. Кукатас, О. Неменский, Ф. Радтке, Ч. Тейлор, Ю. Хабермас та ін. Серед українських науковців виокремимо М. Безушко, В. Бондарчука, М. Відякіну, Т. Дракохруст, Е. Лібанову, О. Марченко, О. Міщенко, О. Позняка, О. Пономарьової, Б. Рігерта, М. Романюка, З. Священко. Однак недостатньо дослідженими на сьогоднішній день залишаються проблеми і напрямки вдосконалення міграційної політики ЄС та механізму регулювання міжнародної міграції робочої сили із врахуванням сучасної ситуації. Вказаний факт зумовлює актуальність теми даної роботи.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретичних положень щодо міжнародної міграційної політики, виявлення тенденцій міграційної політики ЄС й механізму регулювання міжнародної міграції робочої сили та розробка практичних рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Для досягнення цієї мети були поставлені та вирішені такі завдання:

- розглянути сутність та завдання міграційної політики;
- вивчити суть та причини міжнародної міграції робочої сили;
- окреслити методологічні основи аналізу міграційної політики;

- виділити тенденції розвитку міграційної політики ЄС;
- дослідити вплив міграційної політики на політичну та соціально-економічну стабільність в країнах ЄС;
- проаналізувати політику регулювання міжнародної трудової міграції в країнах ЄС;
- запропонувати напрями вдосконалення міграційної політики ЄС в контексті глобалізаційних викликів;
- охарактеризувати проблеми формування ефективної міграційної політики ЄС у сфері міграції робочої сили;
- окреслити шляхи вдосконалення регулювання міжнародної міграції робочої сили в країнах ЄС.

Об'єкт дослідження – міграційна політика ЄС.

Предмет дослідження – ключові пріоритети та особливості реалізації міграційної політики ЄС та механізму регулювання міжнародної міграції робочої сили.

Методи дослідження. В процесі виконання роботи застосовано комплекс загально-наукових і спеціальних методів дослідження. Основними методами дослідження стали: аналіз наукової літератури – використано для аналізу стану дослідження проблематики міграційної політики ЄС; структурно-семантичний метод – для окреслення методологічних основ аналізу міграційної політики; описовий, індукції, дедукції – з метою виділення ключових тенденцій розвитку міграційної політики ЄС та дослідження впливу міграційної політики на політичну та соціально-економічну стабільність в країнах ЄС; системно-аналітичний метод – для аналізу політики регулювання міжнародної трудової міграції в країнах ЄС та виділення напрямів вдосконалення міграційної політики ЄС в контексті глобалізаційних викликів; методи синтезу та конкретизації – для характеристики проблем формування ефективної міграційної політики ЄС у сфері міграції робочої сили та окреслення шляхів вдосконалення

регулювання міжнародної міграції робочої сили в країнах ЄС; логічного узагальнення – для формулювання висновків роботи.

Інформаційна база дослідження. Теоретико-інформаційною основою дослідження стали наукові праці відомих українських і закордонних науковців, монографічні і періодичні видання, матеріали всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій, статистичні матеріали Євростату, Світового Банку, глобальної платформи даних та бізнес-аналітики Statista, матеріали Міжнародної організації праці і представництва Міжнародної організації із міграції.

Практичне значення одержаних результатів. Вивчення міграційної політики ЄС та механізму регулювання міжнародної міграції робочої сили має як теоретичне, так і практичне значення. Воно дає уявлення про складний взаємозв'язок між національним суверенітетом, правами людини та міжнародним співробітництвом, дає уроки для розробки ефективної політики та проливає світло на ширші глобальні тенденції у сфері міграції. Результати проведеного дослідження можуть застосовуватись в процесі вдосконалення вітчизняної міграційної політики.

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Сутність та завдання міграційної політики

Міграційна політика ЄС виступила предметом широкого дослідження та аналізу в останні роки. Щоб зрозуміти різні аспекти цієї теми, науковці зверталися до широкого кола джерел, включаючи нормативно-правові акти, документи приватного походження, монографії, статті, довідники, періодичні видання та електронні ресурси.

Нормативно-правові акти та офіційні документи є основними джерелами для розуміння інституційних механізмів розробки та координації міграційної політики ЄС. Найважливішими з них є Договір про функціонування Європейського Союзу (ДФЕС), Дублінський регламент, Європейський порядок денний з питань міграції та Новий пакт про міграцію та притулок. Перелічені документи містять огляд правової та інституційної бази, яка регулює міграційну політику ЄС, включаючи роль Європейської Комісії, Європейського Парламенту, а також Ради Європейського Союзу.

Європейська конвенція з прав людини і право Європейського Союзу забезпечують все більш вагомішу основу для захисту прав іноземців. Законодавство Європейського Союзу, що стосується надання притулку, кордонів й імміграції розвивається стрімкими темпами. Наявна суттєва практика Європейського суду із прав людини, котра стосується, в тому числі, статей 3, 5, 8 та 13 Європейської комісії з прав людини (ЄКПЛ).

Монографії та статті є найважливішими джерелами для розуміння теоретичних і практичних наслідків міграційної політики ЄС. Зазначені джерела пропонують детальний аналіз і критичну оцінку різних аспектів міграційної політики ЄС, включаючи правову базу, інституційні механізми, результати політики, а також політичні наслідки. Серед найважливіших монографій і статей на цю тему – «Міграційна політика Європейського

Союзу та політика притулку: Критична оцінка» Наташі Заун та Елспет Гільд [80], «Міграційна політика ЄС: Між національними перевагами та інтересами спільноти» Ендрю Геддеса [48] та «Європейський Союз і криза біженців: Межі інтеграції» Серхіо Каррера та Елспет Гільд [32].

Довідкові видання, такі як словники, енциклопедії та бібліографії, корисні для отримання довідкової інформації по темі. Деякі з найважливіших довідників для розуміння міграційної політики ЄС включають «Оксфордський довідник з питань біженців і вимушеної міграції» за редакцією Олени Фіддіан-Касміє, Гіла Лошера, Кеті Лонг і Нандо Сігони [46], а також «Довідник з європейської міграційної політики» за редакцією Анни Тріандафілліду [71].

З 2011 року Агентство Європейського Союзу з основних прав, Рада Європи та Європейський суд з прав людини публікують посібники з різних галузей європейського права. Особливо потрібно відмітити «Довідник з європейського права, що стосується надання притулку, кордонів та імміграції» у редакції від 2020 року. Посібник у доступній формі представляє законодавство Європейського Союзу та сукупність прецедентного права двох європейських судів [51]. Цей посібник містить огляд європейських правових стандартів, що стосуються надання притулку, кордонів та імміграції, пояснюючи відповідні заходи Ради Європи та ЄС.

Періодичні видання, такі як наукові журнали, газети і журнали, є корисними для розуміння останніх подій і дебатів щодо міграційної політики ЄС. Деякі з найважливіших наукових журналів на зазначену тему включають *Journal of Common Market Studies*, *European Journal of Migration and Law* і *Migration Studies*. Крім того, газети і журнали, такі як *The Economist*, *Politico* і *The Guardian*, часто надають глибокий аналіз і коментарі щодо міграційної політики ЄС.

Електронні ресурси, такі як онлайн-бази даних, веб-сайти і блоги, є корисними для доступу до широкого спектру інформації про міграційну політику ЄС. Деякі з найважливіших електронних ресурсів з зазначеної теми

включають офіційний веб-сайт ЄС, Європейську міграційну мережу та Інститут міграційної політики. Крім того, такі блоги, як Border Criminologies і Refugee Law Initiative, містять критичний аналіз і коментарі щодо міграційної політики ЄС.

МОМ, починаючи з 2000 року, кожні 2 роки випускає власні звіти про світову міграцію. Звіт про світову міграцію за 2022 рік, одинадцятий із серії звітів про світову міграцію, був створений, щоб сприяти кращому розумінню міграції та мобільності в усьому світі. Звіт складається з двох частин:

- 1) ключова інформація про міграцію та мігрантів (включаючи статистику, пов'язану з міграцією);
- 2) збалансований, заснований на фактах аналіз складних та нових питань міграції [78].

Більш детально проаналізуємо монографії та статті вітчизняних та закордонних науковців.

Результати дослідження деяких питань міграційної політики представлені, у роботах таких українських вчених, як О. Стрельцова, С. Книш, Н. Мушак, Р. Хорольськиц, О. Малиновська та інші. Питанням, які мають зв'язок з нелегальною й легальною міграцією, присвячені також праці й іноземних фахівців, з-поміж яких доцільно відмітити С. Пірса, М. Купіжевськи, М. Кремону тощо. З-поміж українських вчених, які приділяли увагу деяким питанням правового регулювання спільної імміграційної політики Європейського Союзу доцільно згадати: В. Муравйов, Я. Костюченко, І. Білас, А. Федорова, М. Микієвич, Т. Кортюкова, О. Буткевич, О. Шпакович О. К., Савчук, І. Серова, Стрельцова, Р. Петров, В. Мармазов, В. Денисов, Л. Тимченко, І. Проценко, М. Дей, О. Задорожній, М. Медведева, М. Гнатовський, Ю. Шемшученко, а також Н. Камінська, Н. Мушак, К. Смирнова, О. Малиновська, О. Поєдинок, та низку інших юристів-міжнародників. Приміром, у своїй дисертаційній роботі З. Макаруха всебічно проводить дослідження питання правових засад формування і розвитку простору свободи, безпеки і юстиції у рамках Європейського

Союзу. При цьому, О. Святун досліджує європейські механізми боротьби із торгівлею людьми. У той же час, проблематика правових засад регулювання свободи пересування фізичних осіб в Євросоюзі піддається аналізу в наукових роботах О. Поліванової. До того ж, В. Чуєнко присвячує увагу аналізу правового регулювання статусу біженців у ЄС, а К. Тулба здійснює дослідження регулювання міжнародних поїздок громадян в міжнародних договорах нашої країни. Праця Т. Кортукової присвячена теоретико-правовим, а також практичним аспектам регулювання спільної імміграційної політики Євросоюзу. В праці здійснено дослідження концепції формування спільної імміграційної політики ЄС. В тому числі, виокремлено характерні особливості спільної імміграційної політики Євросоюзу, до того ж доведено, що біженці й іммігранти представляють окремі групи, до котрих застосовуються різні правові положення, паралельно із цим питання надання притулку не виступає складовою спільної імміграційної політики. До того ж, вченою було проведено дослідження співвідношення міжнародного права і законодавства Євросоюзу стосовно імміграційної політики. В тому числі, проведено аналіз Глобального договору ООН про безпечну, впорядковану і регулярну міграцію 2018 року, котрий став причиною розділення позицій країн-членів Європейського Союзу щодо прийняття останнього, що у свою чергу виступає свідченням низького рівня солідарності в рамках Євросоюзу [11].

Деякі питання спільної імміграційної політики Європейського Союзу досліджували також іноземні вчені, в тому числі: Л. Бірд, Е. Гільд, А. Геддес, С. Карерра, Т. Констандінідес, Д. Слокум, Л. Хоффманн, А. Геддес, А. Марік, С. Мартін, Т. Молнар, М. Фурнес; питанням співробітництва Європейського Союзу з третіми країнами у галузі спільної імміграційної політики присвячували роботи такі науковці: С. Карера, А. Лутке, Д. Леслі, С. Пірс, Д. Грос; роль та місце Суду Європейського Союзу у формуванні спільної імміграційної політики вивчали: Г. Лаб'ял, А. Ланг та М. Шейн. З-поміж іноземних вчених, що займалися аналізом відносин нашої країни й

Європейського Союзу, згідно Угоди про асоціацію, потрібно виокремити праці М. Емерсона [31; 32; 47; 48; 50].

У різні періоди часу спостерігалися зміни в популяціях різних країн світу. Вказані варіації стосувалися і стосуються або збільшення кількості людей, що живуть на певній території, або зменшення такої кількості. Зазначене переміщення людей між регіонами, областями, країнами або в глобальному сенсі континентами називають міграцією. Міграцію не можна назвати новим явищем, оскільки зміна місця проживання на постійній чи тимчасовій основі мала місце протягом усієї історії. У той же час, міграція – це дещо більше, ніж просто збільшення чи зменшення кількості людей у певному місці, вона демонструє тенденції соціальних трансформацій, здійснює вплив на спосіб життя, культуру, а також політичну сферу.

У відповідності до Демографічного словника Організації Об'єднаних Націй, «міграція – це така подія, у ході якої люди від однієї географічної області переміщуються в іншу. Коли люди, залишаючи своє місце проживання, виїжджають на постійне проживання в іншу місцевість, – це називається іміграцією» [60].

При цьому, основною ланкою переміщення виступає мігрант, під яким розуміється «фізична особа, що здійснює територіальне переміщення (міграцію) на будь-які відстані зі зміною постійного місця проживання та роботи в незалежності від тривалості терміну (тимчасово чи назавжди), та мігрантів – консолідовані спільноти осіб, які беруть участь у міграційному процесі та здійснюють міграційне переміщення» [69].

У відповідності до історичного погляду, у ході індустріалізації й економічного розвитку, люди мігрують із ферм до промислових районів, із сіл до міст, з одного міста до іншого і з однієї країни до іншої. Сьогодні у країнах усіх континентів мають місце технологічні зміни, через які в регіонах відбувається великомасштабна міграція. Остання виступає третім чинником і показником зміни населення, до інших двох чинників відносяться смертність й народжуваність. Міграція, у порівнянні з народжуваністю і смертністю, по-

різному здійснює вплив на чисельність населення, вказаний процес не є біологічним на відміну від народжуваності і смертності, на неї здійснюють вплив культурні, соціальні, економічні, а також політичні чинники.

Поняття міграції можна охарактеризувати як багатоаспектний феномен, що породжує різноманітність дефініцій останнього. Зокрема, міграцію можна розглядати як в широкому, так і у вузькому планах. За першого випадку – міграція представляється у вигляді будь-якої форми територіальної мобільності населення [31]. При цьому, у більш вузькому плані міграція представляє переміщення, які мають зв'язок зі зміною місця проживання. До основного аргументу тут доцільно віднести те, що соціальні й територіальні переміщення мають «різний характер і тим більше результат» [73].

У Концепції державної міграційної політики України наведено наступне визначення: «Міграція – просторове переміщення населення в межах однієї країни (між населеними пунктами), або з однієї країни в іншу, яке може носити постійний (переселення) чи тимчасовий (маятникова, сезонна/періодична/циклічна, епізодична) характер» [9, с. 7].

Головним елементом управління міграціями виступає міграційна політика як національних держав, так і об'єднань останніх. Роль і вимоги до міграційної політики у сучасному світі підвищують на закономірній основі, оскільки, за відсутності адекватної міграційної політики не є можливим використати суттєвий позитивний потенціал міграції в інтересах розвитку, паралельно із цим, спроможність національних урядів регулювати міграційні процеси на належному рівні виступає передумовою успішного розвитку міжнародного співробітництва в даній сфері, без якого регулювання міграцій у вигляді багатостороннього процесу не є можливим [15, с. 66].

В науковій літературі накопичено велику кількість міркувань що стосуються теоретичних підходів до міграційної політики і її аналізу. Окреслюючи зазначений феномен, більша частина авторів усвідомлюють його у вигляді системи заходів, направлених на досягнення бажаної інтенсивності і складу міграційних потоків. У тому числі, О. Хомра зазначає,

що «міграційна політика представляє комплекс заходів та розробок, направлений на формування потрібних потоків та необхідної інтенсивності міграції населення» [26, с. 50]. Схоже тлумачення пропонують О. Пуригіна і С. Сардак, відповідно до думки котрих «державна міграційна політика – це система правових, організаційно-фінансових, адміністративних заходів й інформаційного забезпечення державними та неурядовими організаціями упорядкування міграційного простору, регулювання трудового міграційного руху населення із позицій національних пріоритетів, якісного та кількісного складу міграційних потоків, їх економічної, демографічної і соціальної структур» [18, с. 118]. Частина науковців вважає, такий підхід занадто вузьким, тому вважають доцільним розрізняти широке та вузьке розуміння феномену міграційної політики. Відтак, у відповідності до вузького сенсу міграційна політика являє собою вплив на механізми міграційного руху через його стимулювання чи, навпроти, обмеження, в той час як згідно широкого – на соціально-економічні і суспільні умови, котрі формують міграційну поведінку людей [15, с. 67]. Вже згадана Концепція державної міграційної політики України пропонує тлумачити державну міграційну політику як «цілеспрямовану діяльність органів державної влади щодо регулювання міграційних процесів та пов'язаних з ними чинників для уповільнення втрат населення, оптимізації його кількісного, якісного складу і розміщення в системі забезпечення потреб економіки людськими ресурсами, покращення демографічної ситуації, а також з метою підвищення якості життя населення, посилення національної безпеки, захисту національних інтересів та досягнення міжнародних стандартів» [9, с. 6]. Згідно з О. А. Малиновською, у вузькому розумінні міграційна політика направлена на регулювання складу, чисельності, спрямованості переміщень населення, а в більш широкому являє собою державну доктрину чи концепцію регулювання міграційних процесів, яка спрямована на майбутнє, на забезпечення поступального розвитку [15, с. 68]. З огляду на вищезазначене, можемо узагальнити, що міграційна політика – це сукупність державних правил, норм

і стратегій, спрямованих на управління переміщенням людей через національні кордони. Вона відіграє вирішальну роль у формуванні демографічного, економічного, соціального, а також культурного ландшафту країни. Суть міграційної політики полягає в її здатності збалансувати різні цілі та міркування, і ця політика може суттєво відрізнятись в різних країнах в залежності від їхніх унікальних обставин і цілей.

Завдання міграційної політики можна умовно поділити на кілька ключових напрямків (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Провідні напрямки завдань міграційної політики

Напрямки завдань	Характеристика
1	2
1) економічні міркування	а) потреби ринку праці – багато країн використовують міграційну політику для вирішення проблеми нестачі робочої сили в певних секторах або галузях. Залучаючи кваліфіковану або некваліфіковану робочу силу з-за кордону, країни можуть підвищити свою економічну продуктивність і зростання; б) підприємництво та інновації – залучення іноземних підприємців та інноваторів може стимулювати економічний розвиток і створення робочих місць, особливо в технологічному та стартап секторах; в) інвестиції – деякі країни заохочують іноземні інвестиції за допомогою візових програм для інвесторів, пропонуючи право на проживання або громадянство в обмін на значні інвестиції в місцеву економіку;
2) екологічні та медичні міркування	а) стала міграція – деякі країни беруть до уваги екологічні та медичні фактори при розробці міграційної політики, особливо щодо кліматичних біженців і кризових ситуацій у сфері охорони здоров'я
3) гуманітарні цілі	а) захист біженців – міграційна політика часто включає положення про біженців, які тікають від конфліктів, переслідувань або стихійних лих. Ця політика спрямована на забезпечення безпеки, надання притулку та допомоги тим, хто її потребує; б) возз'єднання сімей – багато країн надають пріоритет возз'єднанню сімей, дозволяючи громадянам і резидентам привозити близьких членів сім'ї для проживання разом з ними. Це зміцнює соціальні зв'язки та сприяє інтеграції;

1	2
4) соціальна та культурна інтеграція	а) інтеграція та залучення – політика може включати заходи, що допомагають новоприбулим інтегруватися в приймаюче суспільство, в тому числі програми мовної та культурної орієнтації; б) різноманітність та інклюзія – заохочення різноманітності через імміграцію може збагатити культурну і соціальну структуру країни, сприяючи толерантності і взаєморозумінню;
5) національна безпека	а) прикордонний контроль – міграційна політика відіграє важливу роль у підтримці національної безпеки та прикордонного контролю, регулюючи в'їзд і виїзд людей; б) перевірка безпеки – країни впроваджують заходи з перевірки потенційних іммігрантів і біженців, щоб забезпечити безпеку своїх громадян;
6) демографічні проблеми	а) зростання кількості населення – деякі країни використовують імміграцію як інструмент протидії зниженню рівня народжуваності та старінню населення, що може призвести до нестачі робочої сили та економічних проблем; б) народжуваність та підтримка сім'ї – політика може включати стимули для заохочення створення сім'ї та підвищення рівня народжуваності серед корінного населення.

*Джерело: побудовано автором за даними [52]

Точне поєднання вказаних завдань варіюється від країни до країни, відображаючи їхні унікальні потреби, історичний контекст і політичні пріоритети. В останні роки на глобальні міграційні моделі впливають такі фактори, як економічна глобалізація, політичні конфлікти, екологічні зміни та технологічний прогрес, що робить міграційну політику все більш складним і багатогранним питанням. Ефективна міграційна політика вимагає делікатного балансу між цими цілями, а також зобов'язання поважати права і гідність мігрантів і біженців. Досягнення зазначеного балансу необхідне для того, щоб використати позитивний внесок міграції і водночас вирішити проблеми, які вона може створювати для економічної, соціальної та культурної структури країни. Вказане завдання вимагає постійної оцінки та

адаптації для задоволення мінливих потреб як приймаючої країни, так і самих мігрантів.

Аналізуючи вищесказане, можна зробити висновок, що міграція представляє переміщення людей з одного місця, обумовлене різними намірами, різноманітними причинами. Багаторічні та наростаючі дані щодо міграції і мобільності демонструють, що міграція у суттєвій мірі має зв'язок із більш широкими глобальними технологічними, економічними, політичними і соціальними перетвореннями, котрі здійснюють вплив на необхідність як збирання й аналізу статистичних даних про міграційні потоки, так і якісно розробленої системи їх регулювання. Реалізація принципу вільного пересування людей, як і очікувалося, справила позитивний і значний вплив на кількість мігрантів усередині ЄС. Зазначена «зона свободи» зажадала вжиття заходів у напрямку зміцнення зовнішніх кордонів ЄС й потреби у розробці комплексних інструментів у міграційній політиці, а також застосування положень обмежувального характеру. ЄС, а також його країни-члени здійснять активізацію зусиль, що стосуються створення ефективної, безпечної і гуманітарної європейської міграційної політики.

1.2. Суть та причини міжнародної міграції робочої сили

Люди мігрують в інші місця з різноманітних причин. Так, закони Лі ділять ці причини на два чинники: чинники тяжіння і чинники поштовху (поштовху) [59]. Фактори тяжіння – це чинники, які могли б спонукати людей покинути місце свого походження. До них, серед іншого, належать кращі умови життя, зокрема, наявність і перспективи працевлаштування, краща система медичного обслуговування, освіти, релігійна або політична свобода, а також кліматичні умови та привабливіші можливості для шлюбу.

Фактори поштовху – це чинники, які можуть змусити людей переїхати з місця свого походження. До них належать невідповідні або незадовільні

умови для життя, включно з голодом, невеликими або недостатніми можливостями працевлаштування, поганими житловими умовами, політичним страхом і нестачею свободи, низьким рівнем медичного обслуговування, а також більш серйозного масштабу причини – війни та стихійні лиха [31]. Зазначені дві категорії чинників можна об'єднати і класифікувати за причинами, що породжують міграцію (рис. 1.1).

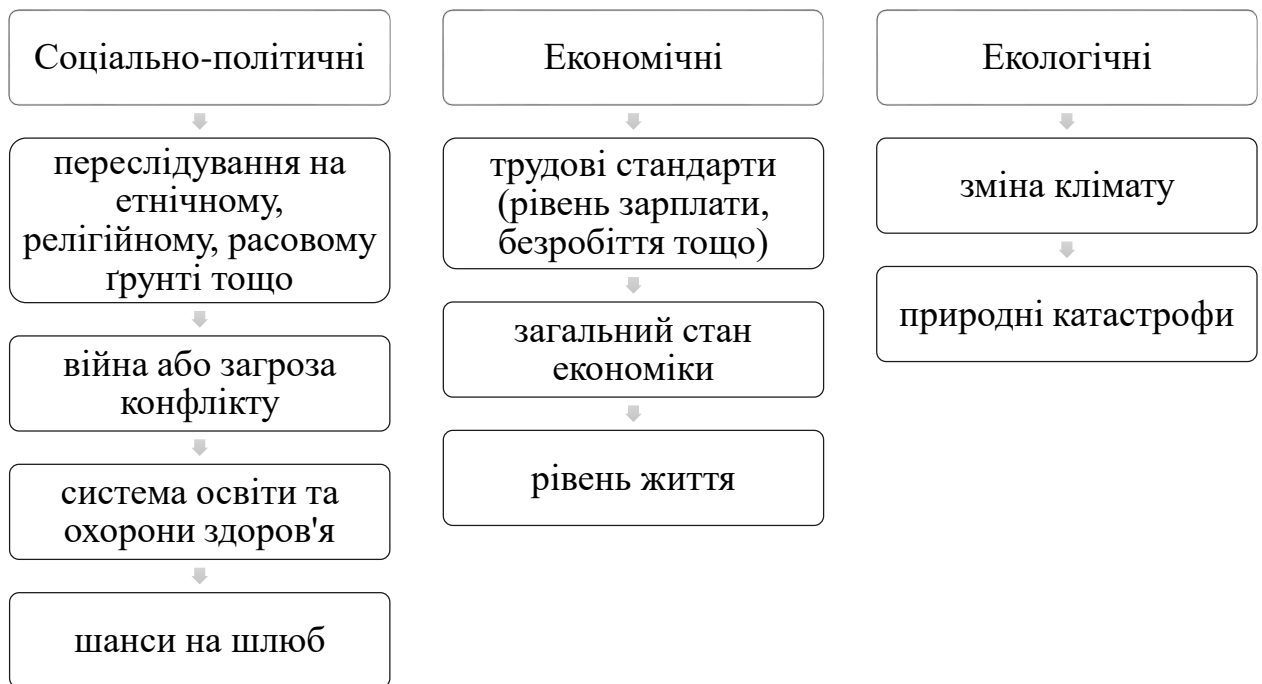

Рис. 1.1. Причини, що породжують міграцію

Джерело: побудовано автором за даними [31]

Оскільки міграція набуває різноманітних форм в залежно від характеру та причин переміщення, розглянемо докладніше міжнародну міграцію у вигляді процесу, що охоплює аспект міграції в глобальному масштабі.

Міжнародна міграція представляє переміщення людей між країнами і континентами, що є зумовленим глобалізацією. Вказане поняття містить у собі політичну, економічну, культурну, соціальну, демографічну, а також гуманітарну, психосоціальну, кримінологічну, а також й геополітичну складові [47].

Характер переміщення супроводжується термінами імміграція та еміграція. Імміграція означає переміщення людей в іншу країну, тоді як

еміграція, з іншого боку, відноситься до переміщення з країни. Зовнішня міграція може поділятися у відповідності до цілей переміщення – економічними (трудовими та комерційними), навчальними та особистими (сімейними, туристичними, релігійними тощо).

Можна зробити проміжний висновок, що міграція у ході історії набувала різноманітних видів, зокрема, основним видом постійних переміщень до початку ХХ ст. була міграція, яка мала зв'язок з остаточним переселенням в Америку, а також на інші континенти. У сучасному ж світі, який розвивається на постійній основі, все більше обертів набирає міграція у зв'язку з економічними причинами. Люди при зміні місця проживання керуються причинами, які мають зв'язок з роботою або з комерційними цілями, з метою поліпшення рівня життя, вищого рівня заробітку і загалом зміни навколишніх умов.

Відповідно до думки Д. Зуанна, К. Хайн, визначена у відповідності до широкого розуміння, європейська імміграційна політика являє собою регулювання й керування транскордонними переміщеннями до Європейського Союзу і всередині нього [49].

Регулювання «спільної імміграційної політики» у Євросоюзі закріплено у статті 79 ДФЄС [33], однак зазначена стаття не містить вичерпного визначення, що саме потрібно розуміти під згаданим поняттям. До того ж, в доктрині немає єдиного визначення спільної імміграційної політики ЄС. До прикладу відповідно до Г. Мавродій і Т. Йонжик, під імміграційною політикою розуміються законодавчі результати процесу інституційного формування політики на рівні Євросоюзу й у державах-членах щодо в'їзду, проживання і повернення громадян третіх країн [54].

Своєю чергою Т. Кортукова пропонує визначати спільну імміграційну політику Європейського Союзу у вигляді «сукупності правових актів, які видані інституціями Євросоюзу в сфері легальної імміграції, боротьби із нелегальною міграцією, торгівлею людьми, реадмісії і повернення» [11, с. 30]. При цьому, вчена наголошує, що «прийняття актів м'якого права і

часткове закріплення питань інтеграції мігрантів в актах вторинного законодавства на меті має спонукати держави-члени Європейського Союзу розвивати політику інтеграції в ЄС» [11, с. 30].

Розглянемо сутність міжнародної міграції робочої сили.

Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» дає наступне визначення терміну зовнішньої трудової міграції: «переміщення громадян України, пов'язане із перетинанням державного кордону для здійснення оплачуваної діяльності у державі перебування» [17].

Н. В. Короленко визначає міжнародну міграцію робочої сили (що від латинського слова «migration» і у дослівному перекладі означає «рух», «переміщення») як «переміщення працездатного населення від однієї країни в іншу в межах світового ринку праці» [10].

Згідно з іншим визначенням, міжнародна трудова міграція – це «переміщення працівників з однієї країни в іншу в пошуках роботи або ліпших економічних можливостей» [24]. Зазначене явище сформувалося під впливом різних факторів, зокрема глобалізації, технологічного прогресу та зміни демографічних тенденцій.

Подібне тлумачення пропонує Ю. Г. Козак, відповідно до якого міжнародна міграція робочої сили представляє «процес переміщення трудових ресурсів від однієї країни в іншу задля працевлаштування на більш вигідних умовах, ніж в країні походження, що визначаються співвідношенням попиту і пропозиції на ринку праці» [8, с. 126].

Суть міжнародної трудової міграції, яку часто йменують глобальною мобільністю робочої сили або транскордонним рухом робочої сили, полягає в переміщенні людей через національні кордони в пошуках можливостей працевлаштування та покращення умов життя. Зазначене явище виступає важливим аспектом глобалізації і має глибокі економічні, соціальні та культурні наслідки як для країн, що відправляють, так і для країн, що приймають мігрантів. Міжнародна трудова міграція зумовлена різними

факторами і відіграє вирішальну роль у подоланні дисбалансів на ринку праці та глобальному економічному розвитку.

Науковці пропонують характеризувати сутність міжнародної трудової міграції через такі ключові аспекти (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Ключові аспекти сутності міжнародної трудової міграції

Аспект	Характеристика
1	2
Однією з основних мотивацій міжнародної трудової міграції є прагнення до кращих економічних перспектив.	Працівники можуть шукати вищу заробітну плату, кращі умови праці або доступ до більшої кількості можливостей працевлаштування, ніж ті, що доступні в їхніх рідних країнах. Дефіцит робочої сили в певних галузях чи регіонах також може приваблювати іноземних працівників;
Працівники зі спеціалізованими навичками або вищим рівнем освіти часто мігрують за кордон, щоб знайти роботу, яка відповідає їхній кваліфікації	Відтік мізків, коли висококваліфіковані фахівці залишають свої країни в пошуках кращих кар'єрних можливостей за кордоном, є поширеним аспектом міжнародної трудової міграції;
Конфлікти, політичні переслідування або соціальні заворушення в рідних країнах можуть змусити працівників шукати притулку і можливості працевлаштування в інших країнах.	Біженці та шукачі притулку часто стикаються зі значними труднощами у пошуку роботи в приймаючих країнах через мовні бар'єри, культурні відмінності та дискримінацію;
Транснаціональні корпорації (ТНК) відіграють вирішальну роль у міжнародній трудовій міграції, створюючи робочі місця та економічні можливості через кордони	ТНК часто переносять виробництво в країни з нижчими виробничими витратами, що призводить до витіснення місцевих працівників і найму мігрантів

1	2
Тимчасова або постійна трудова міграція	деякі працівники мігрують тимчасово, маючи намір повернутися на батьківщину після завершення певних проєктів або заробітку достатньої кількості коштів. Інші ж можуть обрати постійну міграцію, прагнучи отримати довгострокове місце проживання та громадянство в країнах, які їх прийняли

*Джерело: складено автором за даними [3; 6]

Не погоджуємось з О. М. Зелінською, яка вважає, міграція робочої сили представляє з себе «переміщення працездатного населення, обумовлене причинами економічного характеру» [5, с. 31]. Адже, крім економічних є багато інших причин, що зумовлюють міграцію робочої сили, на що вказують інші науковці. В той же час, на думку О. М. Зелінської, причинами міграції населення можуть бути фактори як економічного, так й неекономічного характеру. До неекономічних причин дослідниця відносить: родинні, політичні, расові, релігійні, національні й ін. Причини економічного характеру криються у різному економічному рівні розвитку окремих держав. Робоча сила переміщується у зв'язку із національними відмінностями у рівні заробітної плати, до того ж, із країн із низьким рівнем життя у країни із вищим [5, с. 34]. Згідно з Т. В. Аверіхіною, міжнародна міграція робочої сили може бути обумовлена факторами внутрішнього економічного розвитку кожної окремої держави, а також зовнішніми факторами; станом міжнародної економіки загалом й економічними зв'язками між державами. Рушійними силами у певні періоди міжнародної трудової мобільності можуть слугувати також сімейні, політичні, культурні, військові, національні, релігійні й інші соціальні чинники. Причини міжнародної трудової міграції можливо також зрозуміти тільки у вигляді конкретної сукупності перелічених чинників [1, с. 198]. Вважаємо доцільним погодитись з Н. В. Короленко, який виділяє

причини, що зумовлюють міжнародну міграцію робочої сили, наведені на рис. 1.2.

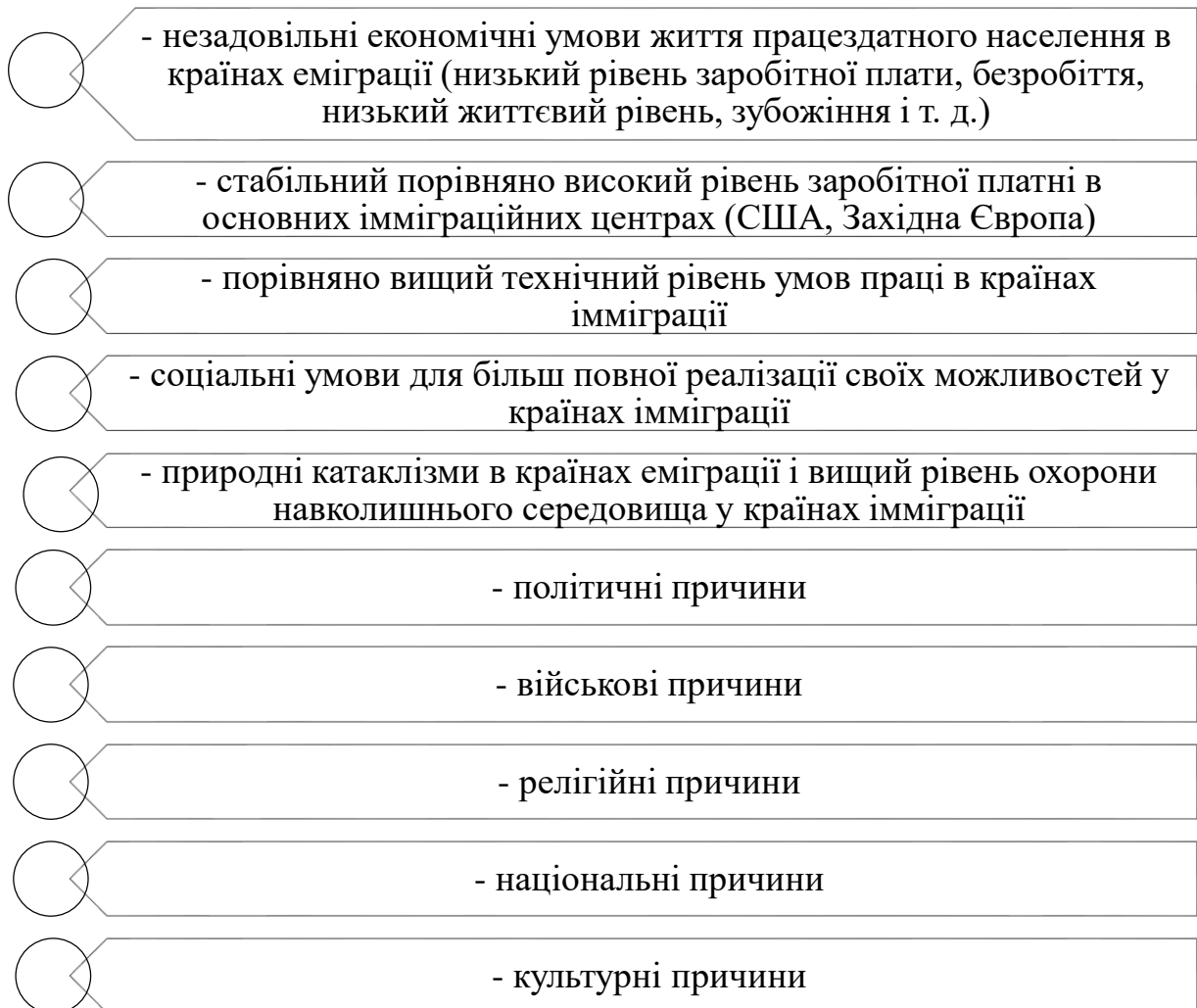

Рис. 1.2. Основні причини міжнародної міграції робочої сили

Джерело: побудовано автором за даними [10]

Рух робочої сили на міжнародному ринку праці відбувається у вигляді трудової міграції, котру розрізняють у відповідності до рівня кваліфікації, легальності, регулярності, тривалості. Регулярна міграція може підрозділятися на постійне поселення, вільне переміщення та дозвіл перебувати у країні впродовж певного терміну [5, с. 34]. У відповідності до строку переміщення, міжнародну трудову міграцію ділять на постійну, тимчасову, сезонну та маятникову [7].

Міжнародна трудова міграція має низку як позитивних, так і негативних наслідків для окремих осіб, країн походження та приймаючих

країн. Ці наслідки можуть відрізнятися залежно від конкретних обставин, політики та умов, пов'язаних з міграцією. Наведемо основні позитивні і негативні аспекти міжнародної трудової міграції (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Ключові позитивні і негативні наслідки міжнародної трудової міграції

Джерело: побудовано автором за даними [21]

Основні позитивні наслідки міжнародної трудової міграції наведемо в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Позитивні наслідки міжнародної трудової міграції

Чинник	Позитивний вплив
1	2
1) економічне зростання	приймаючі країни отримують вигоду від навичок і праці мігрантів, сприяючи економічному зростанню в різних секторах, таких як сільське господарство, будівництво, охорона здоров'я і технології

1	2
2) грошові перекази	трудові мігранти часто надсилають грошові перекази на батьківщину, що може мати значний позитивний вплив на економіку країн походження. Ці кошти використовуються на освіту, охорону здоров'я, інвестиції в бізнес та місцеву інфраструктуру
3) передача навичок	міжнародна трудова міграція може призвести до передачі навичок і знань від приймаючих країн до країн відправлення, що сприяє розвитку людського капіталу
4) культурний обмін	мігранти інтегруються в приймаючі громади, привносячи свою культуру і традиції, збагачуючи культурне розмаїття приймаючої країни
5) різноманітність та інновації	різноманітність на робочому місці може призвести до зростання креативності та інновацій, оскільки люди з різним досвідом привносять нові перспективи та ідеї
6) міграція може створювати мережі між країнами, що відправляють і приймають мігрантів	сприяючи міжнародному співробітництву і дипломатії
7) зменшення безробіття в країнах, що відправляють мігрантів	міграція може допомогти зменшити рівень безробіття та неповної зайнятості в країнах, що відправляють мігрантів, оскільки вона пропонує вихід для надлишкової пропозиції робочої сили

Джерело: побудовано автором за даними [5]

Негативними наслідками міжнародної трудової міграції можуть наведені в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Негативні наслідки міжнародної трудової міграції

Чинник	Негативний вплив
1	2
1) експлуатація та вразливість	мігранти можуть бути вразливими до експлуатації, включаючи низьку заробітну плату, погані умови праці та порушення прав людини в приймаючих країнах

1	2
2) розлука з сім'єю	багато мігрантів розлучаються зі своїми сім'ями на тривалий час, що може мати емоційні та соціальні наслідки
3) відтік мізків	країни, що відправляють мігрантів, можуть зіткнутися з «відтоком мізків», коли висококваліфіковані фахівці емігрують у пошуках кращих можливостей, що призводить до втрати цінного людського капіталу
4) соціальні та культурні виклики	інтеграція в приймаюче суспільство може бути складною, і мігранти можуть зіткнутися з дискримінацією, культурними зіткненнями та соціальною ізоляцією
5) залежність від грошових переказів	деякі країни, що відправляють мігрантів, можуть стати надмірно залежними від грошових переказів, що може мати негативні наслідки, якщо економічні умови в приймаючих країнах погіршаться
6) навантаження на службу приймаючої країни	раптовий наплив мігрантів може призвести до перенапруження ресурсів і послуг приймаючої країни, включаючи охорону здоров'я, освіту та житло
7) політична і соціальна напруженість	міграція може призвести до політичної та соціальної напруженості, оскільки деякі приймаючі громади висловлюють занепокоєння щодо конкуренції за робочі місця, культурних змін та соціальних послуг
8) торгівля людьми та контрабанда	попит на міграцію спричинив появу мереж торгівлі людьми та контрабанди, що наражає мігрантів на ризику та зловживання

Джерело: побудовано автором за даними [21]

Позитивні і негативні наслідки міжнародної трудової міграції взаємопов'язані і залежать від різних факторів, включаючи політику і правила країн, що відправляють і приймають мігрантів, навички і кваліфікацію мігрантів, а також соціальний і економічний контекст регіонів, що приймають і відправляють мігрантів.

Ефективне управління міграцією передбачає подолання негативних наслідків і використання позитивного внеску мігрантів для сприяння

економічному зростанню, соціальній інтеграції та глобальному співробітництву.

Таким чином, узагальнимо, що міжнародна трудова міграція – це пошук кращих економічних можливостей і засобів до існування за межами національних кордонів. Зазначене складне явище, зумовлене економічною нерівністю, дисбалансом на ринку праці, а також прагненням до вищого рівня життя. Будучи фундаментальним аспектом глобалізації, міжнародна трудова міграція впливає на окремих людей, країни, що відправляють і приймають мігрантів, і світову спільноту в цілому. Причини і сутність міжнародної трудової міграції відображають взаємопов'язаність сучасного світу, створюючи як можливості, так і виклики, що вимагають продуманої політики та управління для максимізації її переваг при вирішенні пов'язаних з нею проблем.

1.3. Методологічні основи аналізу міграційної політики

З метою неупередженого й повноцінного дослідження явища міграційної політики ЄС потрібний цілий комплекс методів. Так, до головних підходів і методів, які виступають найбільш ефективними в процесі аналізу міграційної політики, М. Л. Файсал відносить: процесуальний, історичний, інституціональний, функціональний і структурний. До того ж, в ході дослідження міграційної політики можливо застосовувати наступні підходи: соціально-економічний, соціально-психологічний, а також антропологічний [25].

Історичний підхід характеризується регулярним висвітленням головних рис минулих фактів, подій та інтерпретації даних на базі вибраних джерел [2]. За допомогою застосування історичного підходу можна визначити міграційну політику на ґрунті історичних етапів становлення соціуму в державі. Завдяки історичному підходу надається можливість сформулювати

бачення міграційної політики на базі конкретно-історичних обставин, відносно соціальних, економічних, політичних факторів, що виступають характерними для держави. Інституціональним підходом визначаються основні форми управління й контролю соціуму [25].

Окреслення поведінки в суспільстві невіддільно має зв'язок із системою соціальних нормативів й інститутів через підтримку регулювання й організації діяльності суб'єктів. Застосування функціонального підходу криється у розкритті елементів взаємодії між різними суб'єктами й елементами та належного місця і функціональних особливостей останніх. За допомогою функціонального підходу можливим є окреслити наскільки імміграційна політика й управління міграційними процесами виступають ефективними. До характерної ознаки антропологічного підходу відноситься окреслення впливу навколишнього середовища в суспільстві, визначення різних типів мотивів, зокрема таких як раціональний, розумовий, біологічний, інстинктивний та ірраціональний. Сукупно соціально-економічні, соціально-психологічні й антропологічний підходи дозволяють науковцям окреслити подальший вектор еміграційної політики на базі рушійних елементів міграційної мобільності населення [14].

Застосування системного підходу в науковому дослідженні дає можливість окреслити динамічність системи й розкрити головні механізми міграційного процесу. До головних елементів підсистеми міграційної політики можуть бути віднесені компоненти (тобто, сфери), елементи, інституції і напрями, державні стратегії та програми, котрі здійснюють вплив на зниження і зростання населення через імміграційну політику. Таким чином, для системного підходу притаманна наявність двох елементів – аналізу і синтезу, які ділять деякі компоненти задля наступного об'єднання останніх. Дві складові системного підходу – аналіз і синтез відносяться до загальнонаукових методів [27].

До того ж, існує низка статистико-економічних методів, завдяки котрим можливим виступає окреслення динаміки міграції, функціонування

ринку праці, визначення заходів, які здійснюють вплив на регулювання міграцій. На базі статистичних показників можливим є окреслити обсяги міграцій, інтенсивність перетину кордону, а також й встановити трансформації в соціально-економічному розвитку держави в контексті міграційних процесів. У ході розгляду міграційної політики у подальшому фундаментальним елементом можуть слугувати принципи реалізації міграційної політики, які поділяються на 2 групи. В 1-шу групу включені принципи активної політики, системності, ефективного регулювання, правового підходу, дієвості заходів міграційної політики, забезпеченості управління міграцією. До другої групи варто віднести такі три імперативи: геополітичне положення, глобальний розвиток і національний пріоритет. Проте, паралельно із цим, міграційні процеси, які будуть формуватися на базі методологічного апарату, згідно нашої думки, мають володіти такими ознаками:

1) інструментарій, який забезпечує реалізацію міграційної політики, а також гнучкої адаптації останньої до внутрішніх і зовнішніх викликів через зміну соціальних, політичних й економічних процесів у суспільстві;

2) наявність ієрархічної складової, яка окреслює процес її реалізації і відбувається згори донизу;

3) скоординованість, іншими словами, усі елементи заходу в рамках політики виступають узгодженими між собою, формуючи єдине організаційне ціле [16].

Контент-аналіз має використовуватись у ході дослідження джерельної бази, а точніше нормативно-правових актів, договорів, директив, а також й інших документів, завдяки яким регулюється сферу міграції, імміграції та міграційної політики Європейського Союзу. За допомогою останнього не тільки розкривається зміст зазначених документів, а й визначається їх логіка, однозначність тлумачення, що в кінцевому результаті характеризує нормативну базу та правову практику ЄС. Фактор-аналіз дає можливість узагальнити факти практичної реалізації міграційної політики в державах-

членах. Вказане дозволяє визначити особливості функціонування єдиних механізмів в окремих державах ЄС, а також слугує підтвердженням тези щодо того, що норми ЄС спираються на правову культуру та правову традицію [2, с. 222].

До останнього блоку підходів належать методи математичного моделювання. До одного із таких відносяться методи прогнозу екстраполяції, до котрих належать методи ковзної середньої, найменших квадратів, експонентного згладжування та адаптивного згладжування. Роблячи прогнози в ході здійснення екстраполяції можливо вийти поза межі тенденцій зміни певних кількісних характеристик об'єкта, які визначаються статистично. Екстраполяційні методи виступають одним із оптимальних методів з-поміж всієї сукупності методів прогнозування. За допомогою таким методам можливим є екстраполювати кількісні параметри великих систем і підсистем, кількісні характеристики політичних, соціальних та економічних процесів, встановити науковий рівень, охарактеризувати дані щодо ефективності науково-технічного прогресу. Проте, надійність таких методів не дуже висока через ненадійність такого роду прогнозів та рівень довіри до них у суттєвій мірі обумовлений аргументованістю вибору границь екстраполяції. При формуванні методології міграційної політики насамперед має використовуватися теоретична база, що стосується адміністративних (управлінських – регуляторних) й економічних відносин в суспільстві, в тому числі в рамках монетарних (професійна підготовка, нерухоме майно, рухоме майно, витрати на транспорт) та немонетарних витрат (сімейні зв'язки, дружні зв'язки, іноземна мова, культура). Саму ж методологію можливо сфокусувати у наступних 3 групах: загальнонаукова, часткова, філософська. В процесі вибору інструментів, які застосовуватимуться в методології, слід до уваги брати наступні чинники, як-от географія, політика соціуму, демографія, економіка. До проблем міграційної сфери відносяться: модель міграційної політики, соціально-економічні процеси, інформаційне забезпечення, регуляторний вплив, а також нелегальна трудова міграція. В

процесі аналізу методології міграційної політики доцільно розглядати такі напрямки: антропологічний, математичне моделювання, соціально-психологічний, системний, історичний. Методологія міграційної політики повинна спиратися на усю багатоаспектність міграційного процесу, беручи до уваги запити й умови сучасного світу [13].

Аналіз міграційної політики передбачає комплексний і багатогранний підхід, який враховує різноманітні аспекти розробки, реалізації та впливу політики.

Методологічна основа аналізу міграційної політики, як правило, охоплює низку якісних і кількісних методів дослідження, джерел даних та міждисциплінарних підходів.

Узагальнимо ключові елементи методологічної бази аналізу міграційної політики:

1) рамки аналізу політики – використання встановлених рамок аналізу політики з метою оцінки цілей, розробки та реалізації міграційної політики. Сюди, до того ж, входить й вивчення нормативно-правової бази, цілей політики, а також узгодження політики з більш широкими національними цілями;

2) аналіз кількісних даних – використання статистичних методів і джерел даних для вимірювання та аналізу різних аспектів міграційної політики, таких як міграційні потоки, демографічні зміни та економічні наслідки. Вказане може включати аналіз даних переписів населення, адміністративних записів та опитувань для кількісної оцінки наслідків міграційної політики;

3) якісні дослідження – проведення якісних досліджень за допомогою інтерв'ю, тематичних досліджень і контент-аналізу для вивчення життєвого досвіду мігрантів, політиків і зацікавлених сторін, залучених до процесу формування політики. Вказане надає уявлення про соціальні, культурні та людські виміри міграційної політики;

4) економічне моделювання – використання економічних моделей для оцінки економічних наслідків міграційної політики, включаючи її вплив на ринки праці, ВВП, фіскальні бюджети та державні послуги. Зазначене може включати аналіз витрат і вигод та оцінку впливу;

5) аналіз нормативно-правової бази міграційної політики, включаючи категорії віз, вимоги до проживання та критерії прийнятності. Правознавці часто оцінюють сумісність політики з міжнародним і національним законодавством;

6) порівняльний аналіз – порівняння міграційної політики в різних країнах і регіонах для виявлення найкращих практик, викликів і відмінностей у результатах політики. Порівняльний аналіз допомагає політикам вчитися на досвіді інших;

7) опитування громадської думки – проведення опитувань для визначення ставлення та сприйняття громадськості до міграційної політики. Розуміння суспільних настроїв може дати уявлення про політичну доцільність політичних реформ;

8) оцінка впливу та ефективності міграційної політики в досягненні поставлених цілей. Оцінка може визначити, чи досягла політика поставлених цілей і чи потрібні корективи;

9) міждисциплінарні підходи – визнаючи, що міграційна політика виступає багатовимірним питанням, міждисциплінарні підходи, які спираються на такі галузі, як соціологія, політологія, економіка та антропологія, можуть забезпечити більш цілісне розуміння наслідків політики;

10) проведення лонгitudних досліджень для відстеження змін у міграційних моделях і впливі політики з плином часу, що допомагає виявити тенденції та оцінити сталість політики;

11) залучення відповідних зацікавлених сторін, включаючи уряди, організації громадянського суспільства, міжнародні організації, а також

самих мігрантів, до процесу аналізу з метою отримання різноманітних точок зору та уявлень;

12) етичні міркування мають першорядне значення при аналізі міграційної політики, оскільки вона часто має значні наслідки для прав людини, соціальної справедливості та рівності. Етичний аналіз може допомогти виявити і усунути потенційну несправедливість у розробці та реалізації політики [2; 25].

Методологічна база для аналізу міграційної політики виступає динамічною і розвивається на постійній основі, що відображає складну і багатогранну природу міжнародної міграції. Дослідники, політики та аналітики часто поєднують декілька з цих методів і підходів, щоб отримати комплексне розуміння впливу політики на мігрантів, а також суспільство в цілому. Зазначений міждисциплінарний підхід відіграє важливе значення задля розробки обґрунтованих і доказових політичних рекомендацій та реформ.

Отже, узагальнимо, що методологічні засади аналізу міграційної політики є різноманітними та багатогранними, що відображає складну природу міжнародної міграції. Дослідники та політики використовують широкий спектр кількісних та якісних методів, міждисциплінарних підходів та етичних міркувань для всебічної оцінки цілей, наслідків та ефективності міграційної політики. Використовуючи ці різноманітні аналітичні інструменти, ми можемо отримати більш глибоке розуміння багатогранних викликів і можливостей, які створює міграційна політика, що дозволяє приймати більш обґрунтовані рішення і проводити реформи на основі фактичних даних.

2. АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС ТА МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ

2.1. Тенденції розвитку міграційної політики ЄС

Свобода пересування людей виступає одним із фундаментальних принципів ЄС, закріплених в статті 21 Договору про функціонування Європейського Союзу. Громадяни країни Євросоюзу можуть вільно проживати у будь-якій іншій державі-члені Європейського Союзу до трьох місяців без будь-яких умов стосовно їхнього знаходження у даній країні, після чого вони мають довести, що вони навчаються, працевлаштовані, чи мають достатні ресурси для забезпечення себе в ході проживання у даній країні. По факту це значить, що громадяни Євросоюзу можуть вільно пересуватися між країнами Європейського Союзу, водночас, ті країни, котрі належать до Шенгенської зони, навіть не вимагають від інших громадян Євросоюзу проходження будь-якого прикордонного контролю (відповідно до стану на 2023 рік тільки Румунія, Болгарія, Ірландія і Кіпр не відносяться до членів Шенгенської зони). Ситуація даних мігрантів всередині Європейського Союзу різко контрастує із мігрантами з-за меж Євросоюзу, котрі мають одержувати візовий дозвіл, аби мати змогу проживати у будь-якій країні-члені Європейського Союзу. До того ж, мігранти із країн, які не належать до Євросоюзу, можуть в'їхати до ЄС у вигляді шукачів притулку, як це зробили мільйони людей в ході громадянської війни у Сирії (із 2011 року) і російсько-української війни (із 2022 року), до того ж інших конфліктів у сусідніх країнах Європи [57].

Міграція людей із однієї держави-члена до іншої з метою навчання, роботи і проживання виступає основою європейського проєкту із моменту заснування останнього у 1950-х роках. В перші роки існування проєкту, коли більшість держав-членів мали відносно однаковий рівень життя та заробітної плати, міграційні потоки всередині блоку були в цілому низькими, за

винятком ірландської еміграції до Великої Британії й італійської еміграції до Німеччини. Проте зі вступом до Європейського Союзу 8 колишніх комуністичних країн Східної і Центральної Європи в 2004 році міграційні потоки всередині союзу раптово зросли. Так як багато країн, у тому числі Німеччина, вирішили запровадити перехідний період, котрий обмежував міграцію із нових держав-членів впродовж семи років, такі потоки були направлені до країн, котрі прагнули мігрувати із країн ЦСЄ, в тому числі, до Сполученого Королівства, Швеції й Ірландії [57].

В табл. 2.1-2.2 представлено дані за 2014-2022 роки, що стосуються динаміки загальної кількості населення, яке проживає у державах-членах Євросоюзу (відповідно до стану на 1 січня) і за групами громадянства: «громадяни» (громадяни держави-члена), «мобільні громадяни ЄС» (громадяни інших 26 країн-членів, іншими словами внутрішні мігранти) й «особи, які не є громадянами ЄС» (що включає також «осіб без громадянства» і «невідомо»).

Таблиця 2.1

Динаміка загальної кількості населення та громадян ЄС за 2014-2022 роки

Рік	Загальна кількість населення, осіб	Громадяни ЄС, осіб	Частка громадян ЄС від загальної кількості населення ЄС, %
2014	442883888	413862446	93,4
2015	443666812	413781084	93,3
2016	444802830	413292180	92,9
2017	445534430	412931380	92,2
2018	446208557	412207497	92,4
2019	446446444	411342192	92,1
2020	447319916	410686356	91,8
2021	447000548	409622876	91,6
2022	446735291	408953362	91,5

Джерело: складено автором за даними [55]

Загальна кількість населення показує несуттєві коливання із роками, проте в цілому зостається на рівні близько 446 мільйонів осіб. В 2022 році порівняно до 2021 року прослідковується несуттєве зниження показника. Кількість громадян Євросоюзу показує тенденцію до зменшення із 2014 по 2022 рік, що вказує на поступове зменшення кількості громадян Європейського Союзу в загальній чисельності населення. Має місце поступове зниження частки громадян Євросоюзу в загальній кількості населення ЄС. Вона зменшується впродовж усього аналізованого періоду із 93,4% в 2014 році до 91,5% в 2022 році. В цілому, дані демонструють стійку тенденцію до зменшення кількості громадян Європейського Союзу як частки від загальної кількості населення Євросоюзу із 2014 по 2022 рік, водночас впродовж останніх років прослідковується більш швидке падіння.

В табл. 2.2 розглянемо зміну кількості і частки внутрішніх і зовнішніх мігрантів ЄС за 2014-2022 роки.

Таблиця 2.2

Динаміка внутрішніх і зовнішніх мігрантів ЄС за 2014-2022 роки

Рік	Мобільні громадяни ЄС (внутрішні мігранти), осіб	Частка внутрішніх мігрантів від загальної кількості населення ЄС, %	Негромадяни ЄС (зовнішні мігранти), осіб	Частка зовнішніх мігрантів від загальної кількості населення ЄС, %
2014	11803736	2,7	17217706	3,9
2015	12329893	2,8	17555835	4,0
2016	12881056	2,9	18629594	4,2
2017	13287303	3,0	19315747	4,3
2018	13721174	3,1	20279886	4,5
2019	14090188	3,2	21014061	4,7
2020	14384439	3,2	22249121	5,0
2021	13614516	3,0	23763156	5,3
2022	13660313	3,1	24121616	5,4

Джерело: складено автором за даними [55]

Кількість внутрішніх мігрантів (мобільних громадян Євросоюзу) дещо коливається із 2014 по 2022 рік, проте в цілому зостається у межах 11-14 мільйонів осіб. Частка внутрішніх мігрантів у загальній чисельності населення Європейського Союзу зостається відносно стабільною та коливається від 2,7% до 3,2% впродовж багатьох років. Необхідно відмітити зменшення кількості внутрішніх мігрантів у 2021-2022 роках, що може бути пов'язане як із пандемією COVID-19, так й із війною в нашій країні. Кількість зовнішніх мігрантів (негромадян Європейського Союзу) поступово збільшується із 17,2 млн. осіб в 2014 році до 24,1 млн. осіб в 2022 році. Частка зовнішніх мігрантів у загальній чисельності населення Європейського Союзу неухильно зростає із 3,9% в 2014 році до 5,4% в 2022 році.

Паралельно із тим як показники внутрішньої міграції зостаються відносно стабільними із точки зору кількості й частки у загальній чисельності населення, показники зовнішньої міграції показують стійку тенденцію до зростання як за кількістю, так й за часткою, що свідчить щодо поступового збільшення кількості і частки громадян країн, які не є членами Євросоюзу, котрі проживають у Євросоюзі, в період із 2014 по 2022 рік (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Динаміка частки громадян ЄС, внутрішніх і зовнішніх мігрантів від загальної кількості населення ЄС

Джерело: побудовано автором за даними [55]

У цілому, дані вказують на постійне збільшення кількості і частки негромадян Євросоюзу (зовнішніх мігрантів) в населенні ЄС поряд із відносно стабільними показниками внутрішніх мігрантів (мобільних громадян Європейського Союзу).

Після нормалізації права громадян країн Центральної та Східної Європи (ЦСЕ) на свободу пересування у межах Європейського Союзу громадяни із даних країн емігрували до ширшого кола країн. Поляки та румуни виступають двома найбільшими групами мігрантів всередині Європейського Союзу, причому багато людей із вказаних країн виїжджають на заробітки до Іспанії, Італії і Німеччини. У відсотковому відношенні до свого населення Румунія виступає країною із найбільшою кількістю громадян в інших країнах Євросоюзу, водночас як Болгарія та Хорватія мають аналогічні високі рівні міграції, і в кожній із них більш ніж 10% населення проживає за кордоном в державах-членах Європейського Союзу. Німеччина виступає державою-членом Євросоюзу, котра приймає найбільшу кількість мігрантів всередині ЄС: у країні проживає більш ніж 4,5 мільйона громадян Європейського Союзу, що не є німцями. Проте, за часткою населення Люксембург, безперечно, виступає країною Євросоюзу із найбільшою кількістю мігрантів всередині Європейського Союзу: 38% населення Великого Герцогства виступають мігрантами всередині ЄС [57].

Вторгнення Російської Федерації в Україну у лютому 2022 року спричинило те, що величезна кількість українців покинула свою зруйновану війною батьківщину. Відповідно до стану на листопад 2022 року було зареєстровано близько 14,9 мільйона перетинів кордону із України, до того ж було зафіксовано 7,4 мільйона перетинів кордону в Україну. Після початку вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року згідно до стану на 29 жовтня 2022 року було зафіксовано близько 29 мільйонів перетинів кордону із України до інших країн. Більшість біженців виїхали до Румунії, Угорщини і Польщі. В Європі відповідно до стану на початок

листопада 2023 року зафіксовано більш, ніж 6,2 млн. біженців із нашої країни (рис. 2.2).

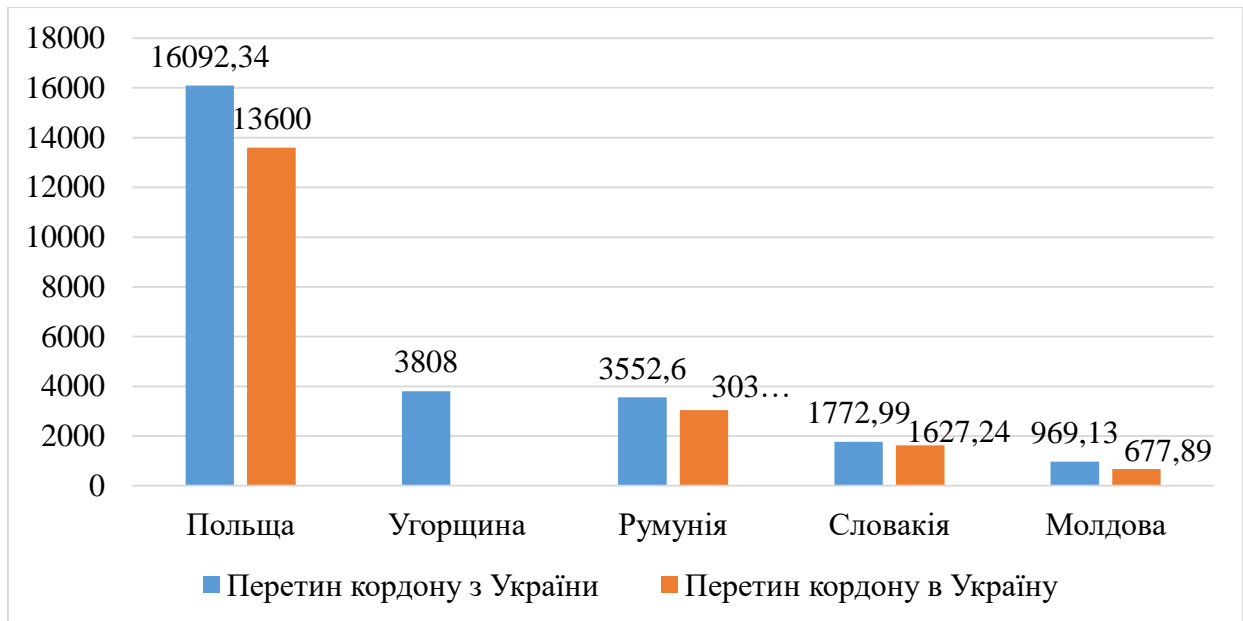

Рис. 2.2. Кількість перетинів кордону між Україною та країнами Центральної та Східної Європи після вторгнення Росії в Україну з 24 лютого 2022 року по 5 листопада 2023 року за країнами*

*Для Угорщини дані про перетини кордону в Україну відсутні.

Джерело: побудовано автором за даними [62]

Найбільш поширеним пунктом призначення для українських біженців у 2022 році була Польща, до якої із України в'їхало більш ніж 7,5 мільйона осіб. Проте відповідно до статистичних даних згідно до стану на 12 вересня 2023 року більша частина біженців зареєстрована в Німеччині (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Топ-12 країн Європи за кількістю прийнятих біженців з України станом на 12 вересня 2023 р.

Країна	Станом на дату	Кількість біженців
1	2	3
Німеччина	03.09.23	1086355
Польща	03.09.23	968390
Чехія	09.10.23	368300
Великобританія	01.08.23	210800

1	2	3
Іспанія	03.09.23	186125
Італія	11.08.23	167525
Молдова	09.10.23	116615
Словаччина	27.08.23	94415
Нідерланди	26.05.23	93810
Ірландія	09.10.23	93810
Румунія	09.10.23	86810
Бельгія	22.08.23	73095

Джерело: складено автором за даними [36]

Польща і Німеччина прийняли найбільшу кількість біженців із України з-поміж перерахованих держав. Дані демонструють різні дати звітності, що може означати тимчасові відмінності у механізмах звітності між країнами, котрі можуть здійснювати вплив на точність порівняння. Є помітна різниця у кількості біженців між державами, можливо, через географічну близькість, наявну інфраструктуру для біженців чи специфічну політику стосовно шукачів притулку. Представлені у табл. 2.3 цифри включають 65400 українців, котрі одержали статус біженця чи тимчасового притулку, до того ж тих, хто був зареєстрований у державах Європейського Союзу у 2022 році за іншими формами перебування. В цілому близько шести мільйонів українських біженців було зареєстровано у Європі і 6,2 мільйона у усьому світі відповідно до стану на вересень 2023 року. Більшість із них покинули країну, перетнувши кордон із Польщею. Згідно до стану на вересень 2023 року у Німеччині було зафіксовано майже 1,09 млн. біженців із України. Перші прирости кількості українських біженців були зареєстровані у березні і квітні 2022 року. На кінець січня 2023 року влада офіційно нарахувала більш ніж мільйон біженців. В Німеччині була найвища місячна грошова допомога для українців, котрі втекли від війни, у порівнянні із іншими європейськими державами. Члени Євросоюзу (ЄС) впровадили Директиву про тимчасовий захист (TPD), котрою гарантувався біженцям із України

доступ до житла, медичної допомоги і соціального забезпечення. Тікачі від війни мали право на дозвіл на проживання у Європейському Союзі, на ринок праці, на навчання дітей. Захист було надано на один рік із початку війни у лютому 2022 року, проте у майбутньому він може бути продовжений в залежності від ситуації у державі. Найбільше людей, зареєстрованих для одержання тимчасового захисту у Євросоюзі, було у Чехії, Німеччині і Польщі.

Відповідно до оцінок, Польща мала найвищі загальні витрати від прийому біженців із України через вторгнення Росії, відповідно до стану на червень 2023 року приблизно 15,4 мільярда євро. До того ж, Польща була однією із країн, котра прийняла найбільше біженців із України. Німеччина на другому місці по витратах на біженців – 13,9 млрд євро. (рис. 2.3).

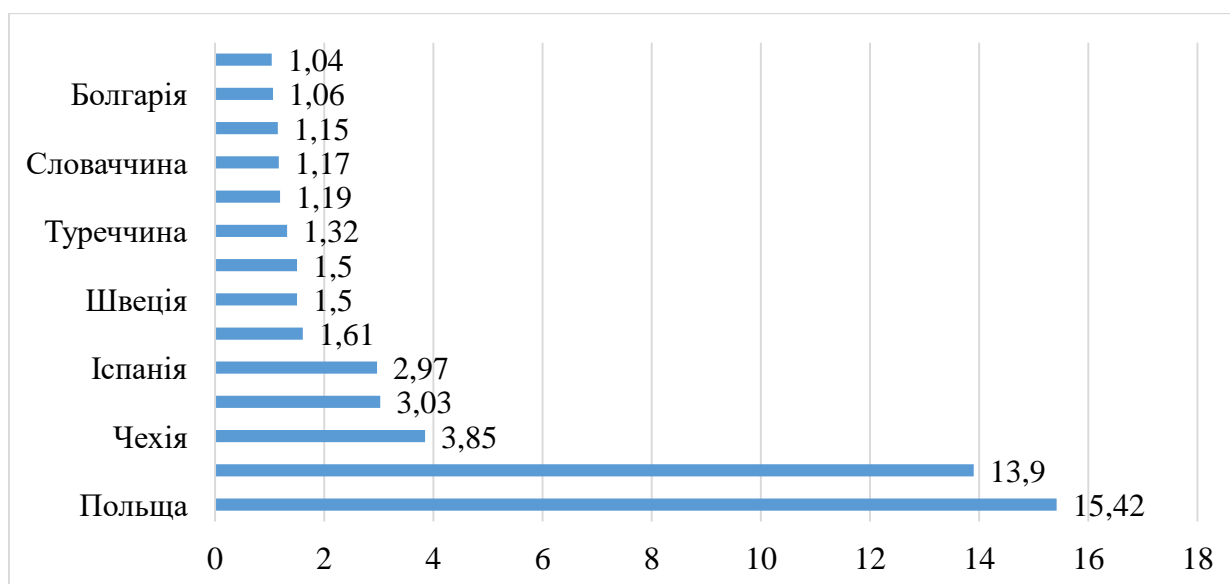

Рис. 2.3. Орієнтовні загальні витрати на утримання українських біженців в окремих країнах світу з березня 2022 року по червень 2023 року, млрд євро*

*включено витрати на проживання, початкову та середню освіту та охорону здоров'я

Джерело: побудовано автором за даними [38]

Польща виступає найбільшим одержувачем фінансової допомоги від ЄС для країн, котрі приймають біженців із України, оскільки країна прийняла

більшість вимушених переселенців й відповідно витратила на це суттєву кількість грошей.

Військова агресія Російської Федерації проти України спричинила масовий притік людей, котрі шукають притулку в Європейському Союзі й Республіці Молдова. 4 березня 2022 року Євросоюз активував директиву про тимчасовий захист. Метою даної директиви є знизити тиск на національні системи надання притулку і дати змогу переміщеним особам користуватися гармонізованими правами по всій території Європейського Союзу. Ці права включають проживання, доступ до ринку праці і житла, соціальну допомогу, медичну допомогу, доступ до освіти для дітей. Тимчасовий захист являє собою надзвичайний механізм, котрий може бути задіяним у випадку масового припливу переміщених осіб та направлений на забезпечення колективного і негайного захисту переміщених осіб, котрі не мають можливості повернутися до країни походження. Спочатку такий механізм був наданий на один рік та вже був продовжений до 4 березня 2024 року. 28 вересня 2023 року Рада погодилася продовжити тимчасовий захист із 4 березня 2024 року до 4 березня 2025 року. Рішення було прийнято 19 жовтня 2023 року [66].

Коли почалася агресія Російської Федерації проти нашої країни, Євросоюзом було виділено близько 17 мільярдів євро на згуртування і постпандемічне відновлення, котрі країни-члени можуть перерозподілити на підтримку біженців із України із нагальними потребами, як-от освіта, житло, охорона здоров'я і догляд за дітьми. Сюди включають близько 7 мільярдів євро невитрачених коштів політики згуртованості із 2014-2020 років і близько 10 мільярдів євро коштів, призначених для постпандемічного відновлення у межах програми «Допомога у відновленні згуртованості та територій Європи» (REACT-EU). Заходи гнучкості полегшать фінансування широкого спектру заходів із підтримки людей, котрі тікають від війни, та забезпечать достатню пряму підтримку тим, хто працює із біженцями у місцевих громадах [45].

На рис. 2.4 показано кількість біженців з України, зареєстрованих для отримання тимчасового захисту або подібних національних схем у 27 країнах ЄС.

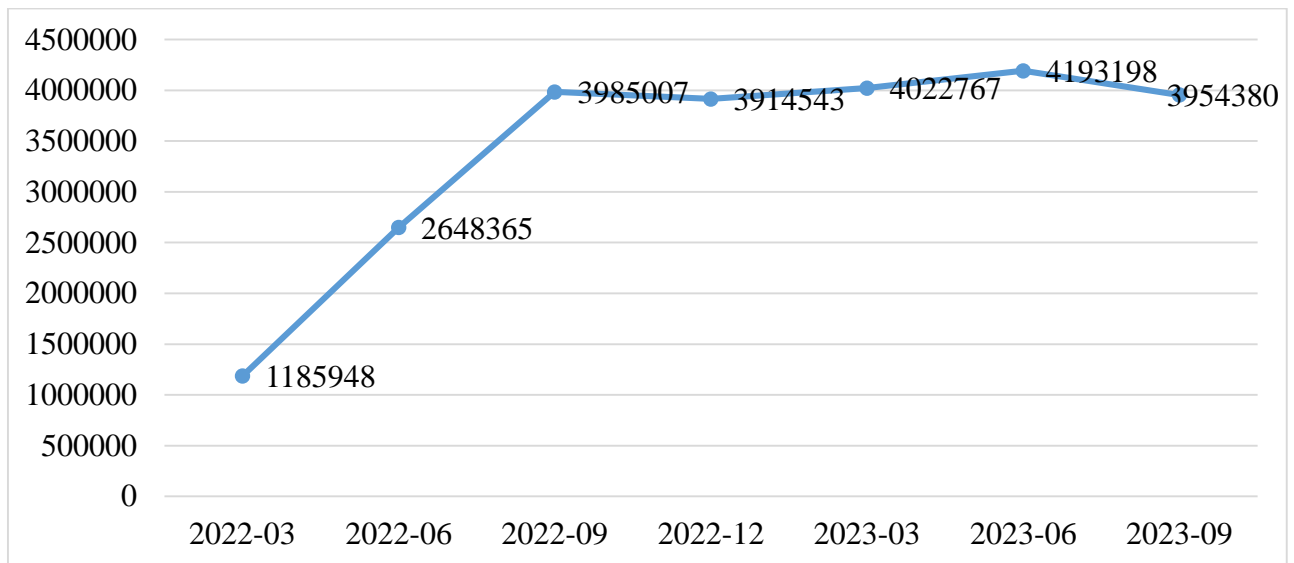

Рис. 2.4. Зміна кількості біженців з України в Європейський Союз (27 країн) протягом 2022-2023 рр., осіб

Джерело: побудовано автором за даними [30]

В табл. 2.4 наведемо динаміку біженців з України в Європейський Союз (27 країн) протягом 2022-2023 рр.

Таблиця 2.4

Динаміка прийому біженців країнами ЄС, осіб

Країна	Станом на дату						
	2022-03	2022-06	2022-09	2022-12	2023-03	2023-06	2023-09
1	2	3	4	5	6	7	8
Угорщина	0	20985	26448	28905	30585	31855	33060
Швейцарія	15095	55945	59970	62800	65730	65170	65725
Бельгія	26495	49120	57580	63210	64550	67655	71350
Литва	3160	49210	59800	65425	67775	70650	72810
Австрія	0	0	80755	87570	71515	75775	79790
Ірландія	13115	40100	54660	59370	79230	95790	94085
Словаччина	0	80470	89930	95550	99525	103960	109530

1	2	3	4	5	6	7	8
Нідерланди	25430	76265	96215	109640	118695	125790	135625
Румунія	2030	44135	70700	100955	124035	133545	140585
Італія	0	80365	127970	145800	155490	160110	161220
Болгарія	30695	119305	134790	147385	153545	160690	166535
Іспанія	32980	127235	145825	160995	172668	180235	187205

Джерело: складено автором за даними [30]

На сьогоднішній день механізмом тимчасового захисту користуються 39,5 мільйона громадян України (відповідно до стану на 30 вересня 2023 року). Головними державами Євросоюзу, що приймають бенефіціарів тимчасового захисту із України, виступають: Німеччина (1 153 865 осіб), Польща (971 080), Чехія (357 540) [66]. В квітні 2022 року Радою також прийнято регламент, який дає можливість розблокувати до 420 млн. євро залишків коштів із фонду внутрішніх справ на 2014-2020 роки; дати змогу країнам-членам й іншим державним чи приватним донорам робити додаткові внески у межах фонду притулку, міграції й інтеграції на 2021-2027 роки [44]. Таким чином, військова агресія Російської Федерації проти України змусила мільйони наших громадян рятуватися від війни в державах ЄС. В даних країнах їм було надано допомогу і забезпечено захист під європейською юрисдикцією. Відповідно до даних італійських джерел, до інших вагомих причин міграції для громадян із країн, які не входять до Європейського Союзу, в 2020 році відносились навчання, сім'я й інші, як-от здоров'я або релігія. Тільки у Нідерландах міжнародна студентська спільнота збільшилась більш ніж втричі за період із 2006 по 2021 рік – із приблизно 31 500 в 2007 році до більш ніж 115 000 в 2021 році [57].

Міграція у Європі в 2023 році знаменує собою повернення до нормального стану після надзвичайних зривів, котрі зазнали в 2022 році. Водночас як в 2022 році наша країна спостерігала найбільше від'ємне сальдо чистої міграції, коли близько 7 мільйонів її громадян покинули цю

східноєвропейську країну після вторгнення РФ, в 2023 році це по суті країна із найбільшим позитивним сальдо міграції. Більш ніж 1,75 мільйона українців повернулися на батьківщину з-за кордону, що стало причиною того, що Угорщина, Румунія і Польща мають великий дефіцит чистої міграції, так як вони були провідними країнами-реципієнтами для українців у 2022 році. Інші країни, котрі зазнали великих позитивних сальдо чистої міграції в 2023 році, знаходяться у Західній Європі, так як Іспанія, Німеччина, Італія, Франція і Сполучене Королівство засталися популярними напрямками для мігрантів [38].

Таким чином, тенденції у міграційній політиці Європейського Союзу показують складний ландшафт, сформований різноманітними соціально-політичними факторами. Еволюція такої політики віддзеркалює постійний пошук балансу між гуманітарними імперативами, економічними міркуваннями, міркуваннями безпеки і національними інтересами країн-членів. Із часом Європейський Союз пройшов через кризові періоди, ставши свідком змін в підходах до управління кордонами, процедур надання притулку й інтеграційної політики. Не дивлячись на зусилля, направлені на гармонізацію і солідарність, відмінності між державами-членами зберігаються, що спричиняє труднощі в досягненні єдиної і узгодженої міграційної політики. Адаптивність та реагування на динамічні геополітичні події у поєднанні із цілісним підходом, який враховує багатогранні аспекти міграції, застаються ключовими у формуванні майбутньої траєкторії міграційної політики Європейського Союзу.

2.2. Дослідження впливу міграційної політики на політичну та соціально-економічну стабільність в країнах ЄС

Міграційна політика відіграє суттєвий вплив як на політичну, так й на соціально-економічну стабільність Євросоюзу (ЄС). Впродовж останніх років Європейський Союз зіштовхнувся із багатьма викликами, з-поміж котрих

криза біженців, збільшення антиіммігрантських настроїв і потреба у збалансованих правах мігрантів із потребами країн-членів.

У 2008 році Європейською радою було схвалено Пакт імміграції і надання притулку, котрим окреслені головні напрями міграційної політики Євросоюзу (рис. 2.5).

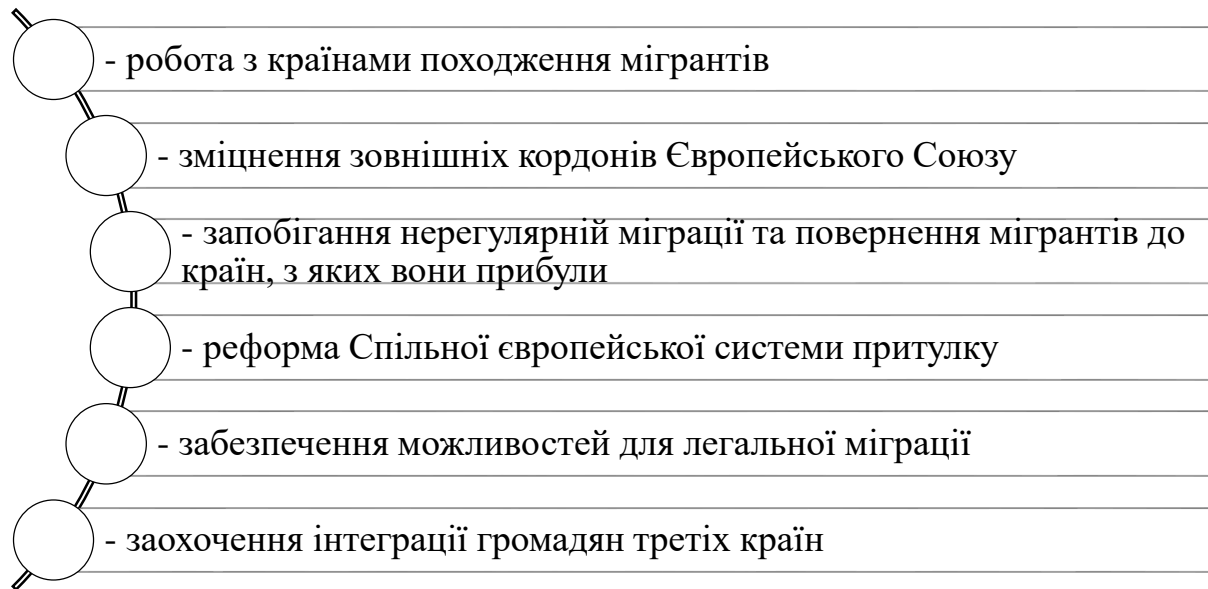

Рис. 2.5. Основні напрями міграційної політики визначені у Пакті імміграції та надання притулку Європейської ради

Джерело: побудовано автором за даними [4]

На базі аналізу ситуації у міграційній сфері Європейського Союзу сформовано і закріплено принципи міграційної політики: прозоре і якісне нормативне підґрунтя забезпечення легальної міграції, відповідність міграції потребам сучасного ринку праці, справедливий розподіл обов'язків і взаємна довіра між країнами, які входять до складу ЄС [34].

Отже, правову основу міграційної політики складають Шенгенські угоди, Договір про Європейський Союз, Амстердамський договір, Лісабонський договір, Пакт імміграції і надання притулку. За допомогою даних й інших документів Європейський Союз намагається врегулювати питання міграції на законодавчому рівні із додержанням основних прав і свобод кожного громадянина. Проте ліберальний підхід, котрий

простежується майже в усіх міграційних угодах, викликає зростання потоку мігрантів у країни ЄС і появу міграційних криз. У 2015–2016 роках масовий наплив мігрантів із країн Близького Сходу й Африки до Європи став причиною масштабної міграційної кризи. У даний період на територію ЄС прибувало більше мільйона мігрантів кожного року. Задля подолання міграційної кризи у 2015 році Європейською комісією було запропоновано систему заходів що стосувалася удосконалення міграційної політики Євросоюзу. Було ухвалено рішення щодо посилення присутності Європейського Союзу в світі, підкріплене Планом дій щодо боротьби із контрабандою мігрантів на 2015-2020 роки.

Згідно до положення Європейської комісії від 15 березня 2017 року були внесені зміни до Шенгенського кодексу щодо кордонів 2006 року. В тому числі, був введений обов'язковий систематичний контроль усіх осіб, котрі перетинають межі Євросоюзу. Через загрозу терористичних актів у державах ЄС запроваджено Систему інформації та авторизації поїздок до ЄС (ETIAS) та Систему в'їзду-виїзду (EES). Завдяки прийнятим заходам в 2017 році кількість мігрантів суттєво зменшилася. На міграційних шляхах, котрі проходять через Середземне море, у січні 2017 року кількість мігрантів знизилася до 6811 осіб. У жовтні 2015 року даний показник складав 221 638 осіб [12].

Проте на початку 2022 році Євросоюз накрила нова міграційна криза, котра суттєво перевищила масштаби міграційної кризи 2015–2016 років. Головною причиною зростання потоку біженців стала російсько-українська війна.

Відповідно до оцінок Frontex (Європейського агентства із охорони зовнішніх кордонів країн-членів Євросоюзу), найближчими роками міграційний тиск на Європу продовжить збільшуватися, що насамперед, обумовлено зростанням кількості воєнних конфліктів, економічною нестабільністю і масовим безробіттям у багатьох країнах світу [12]. Це вказує

на потребу перегляду міграційної політики ЄС, котра зіштовхнулася із безпрецедентними проблемами (рис. 2.6).

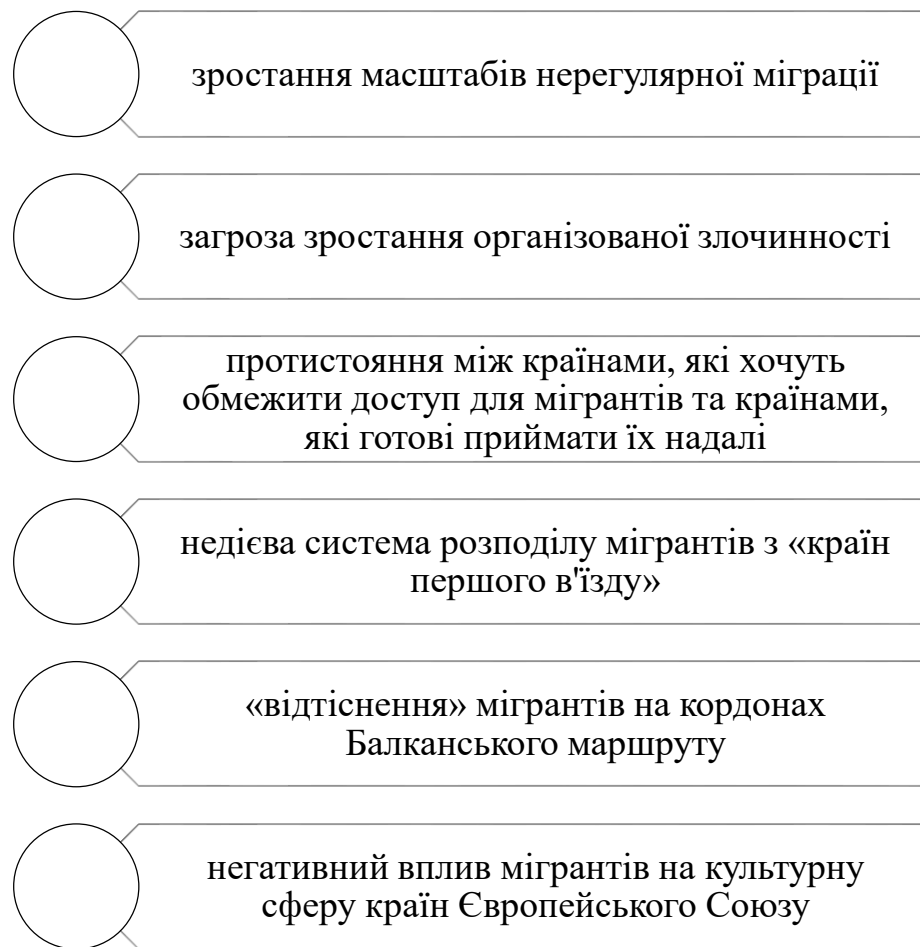

Рис. 2.6. Проблеми міграційної політики ЄС

Джерело: побудовано автором за даними [12]

Детальніше розглянемо проблеми міграційної політики ЄС. В 2021 році було виявлено більш ніж 200 тис. нелегальних перетинів кордону на кордонах Євросоюзу. Пік незаконного перетину кордону припав на 2015 рік в розпал європейської міграційної кризи, коли було виявлено більш ніж 1,8 млн. нелегальних перетинів. За перші десять місяців 2022 року на зовнішніх кордонах Європейського Союзу було виявлено 281 тис. нелегальних в'їздів, що на 80 тис більше, аніж за аналогічний період минулого року [39].

Найбільш активними міграційними шляхами до Євросоюзу для нерегулярних мігрантів на кінець 2022 року стали Західнобалканський маршрут і Центральний середземноморський маршрут (табл. 2.5).

Динаміка кількості нерегулярних мігрантів до країн ЄС у 2022 році за основними міграційними маршрутами, осіб

	Маршрути					
	Західнобалканський	Центральноевропейський	Східносередземноморський	Західноафриканський	Західносередземноморський	Східний кордон
Жовтень 2022	22318	13000	2882	1803	1895	441
Січень-жовтень 2022	128400	85000	35300	14100	12300	5229
Жовтень 2021 / жовтень 2022	+159%	+81%	+10%	-50%	-2%	-44%
Країни походження мігрантів	Сирія, Афганістан, Туреччина	Єгипет, Туніс, Бангладеш	Сирія, Афганістан, Нігерія	Марокко, Синегал	Алжир, Марокко, Сирія	Україна, Білорусь, Ірак

Джерело: побудовано автором за даними [39]

Так, із січня по жовтень 2022 року кількість нелегальних перетинів на Західнобалканському маршруті збільшилась до 128400, що на 159% більше, аніж за аналогічний період 2021 року [39].

В 2023 році найбільш активним виступає Західнобалканський і Західноафриканський міграційні маршрути. Найменш популярним за 10 місяців 2023 року як і за 10 місяців 2022 року став Східний кордон (табл. 2.6).

Динаміка кількості нерегулярних мігрантів до країн ЄС у 2022 році за основними міграційними маршрутами, осіб

1	Маршрути					
	Західнобалканський	Центральноевропейський	Східносередземноморський	Західноафриканський	Західносередземноморський	Східний кордон
2	3	4	5	6	7	

1	2	3	4	5	6	7
Жовтень 2023	17656	9585	7061	13006	1821	448
Січень - жовтень 2023	97300	143613	45122	27730	12232	4970
Жовтень 2022 / жовтень 2023	-22%	+68%	+24%	+95%	-8%	-8%
Країни походження мігрантів	Сирія, Афганістан, Турція	Гвінея, Кот-д'Івуар, Туніс	Сирія, Палестина, Афганістан,	Марокко, Синегал, Гвінея	Марокко, Алжир, Сирія	Україна, Афганістан, Сирія

Джерело: побудовано автором за даними [65]

Кількість нелегальних перетинів зросла й на інших шляхах. У 2023 р. найбільше зростання зафіксоване на Західноафриканському маршруті (плюс 95%) (рис. 2.7).

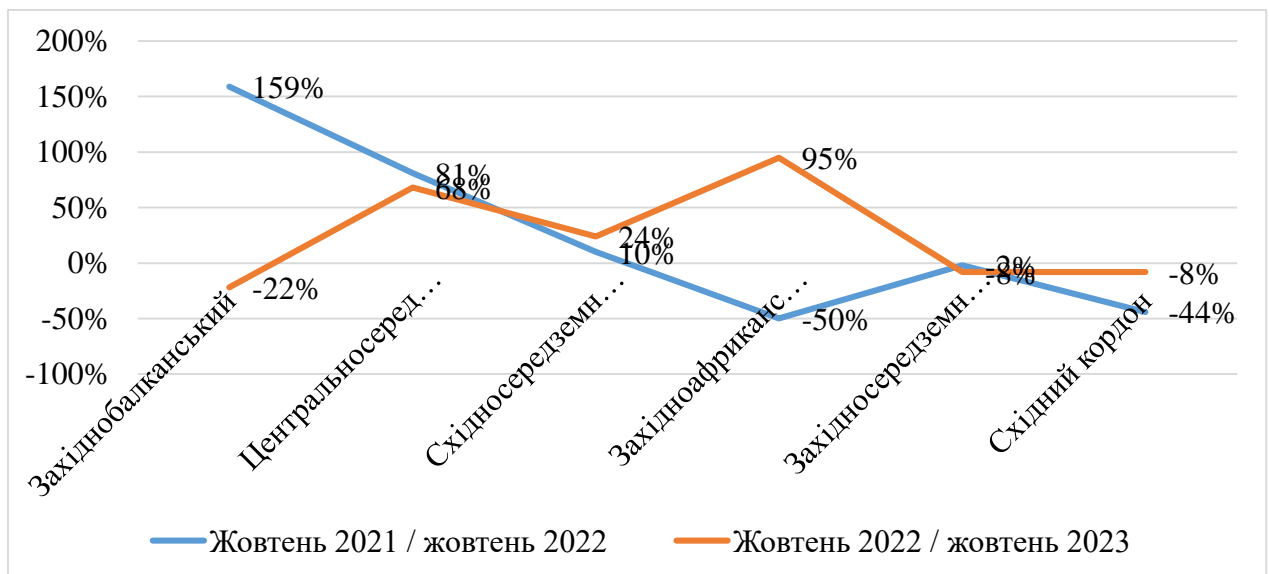

Рис. 2.7. Динаміка зміни обсягів руху по основним міграційним маршрутам для нерегулярних мігрантів до країн ЄС у 2022-2023 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [39; 65]

Відповідно до попередніх підрахунків, кількість виявлень незаконного перетину кордону на зовнішніх кордонах Європейського Союзу збільшилась на 18% за перші десять місяців 2023 року до майже 331600, що виступає найвищим показником за період із 2015 року. На західноафриканському маршруті найбільше збільшилась кількість нелегальних перетинів, котра в цьому році майже подвоїлася до більш ніж 27700. Це є найвищим загальним показником для даного міграційного маршруту із тих пір, як Frontex почав збирати дані у 2009 році. Кількість прибуттів (13000) в жовтні 2023 році теж був найвищим місячним показником за усю історію спостережень [65].

В жовтні 2023 року було виявлено близько 49600 випадків незаконного перетину кордону на зовнішніх кордонах Євросоюзу, що на 18% більше, аніж в минулому році. Західноафриканський маршрут зафіксував рекордну кількість в жовтні і за перші 10 місяців. Центральне Середземномор'я спостерігало різке зменшення кількості перетинів у жовтні. Три найліпші країни на усіх маршрутах даного року: Кот-д'Івуар, Гвінея, Сирія. Центральне Середземномор'я зосталось найзавантаженішим міграційним маршрутом до Європейського Союзу в 2023 році: національні органи влади повідомили щодо більш ніж 143600 виявлень в перші три квартали 2023 року. Це є найвищим показником на даному маршруті за цей період із 2016 року. Проте кількість місячних виявлень на даному маршруті зменшилась на 50% в порівнянні із жовтнем 2023 року до майже 9600. Впродовж січня-жовтня 2023 року Західно-Балканський маршрут, другий за активністю маршрут із більш ніж 97300 виявленнями, спостерігав зменшення на 22%, суттєвою мірою через більш жорстку візову політику [63].

Зростання кількості нерегулярних мігрантів до країн Євросоюзу може спричинити збільшення злочинності, оскільки більшість злочинів, котрі фіксуються у країнах Європи, вчиняють саме мігранти. Відповідно до даних Статистичного офісу Євросоюзу (Eurostat), найвищий рівень злочинності зафіксовано у Бельгії (102,2 злочини на 100 тис громадян), Іспанії (95,6

злочинів на 100 тис громадян) і в Португалії (87 злочинів на 100 тис громадян) [43].

На рис. 2.8. представлено інформацію щодо зміни кількості нелегальних перетинів між пунктами перетину кордону у ЄС із 2009 по 2022 рік.

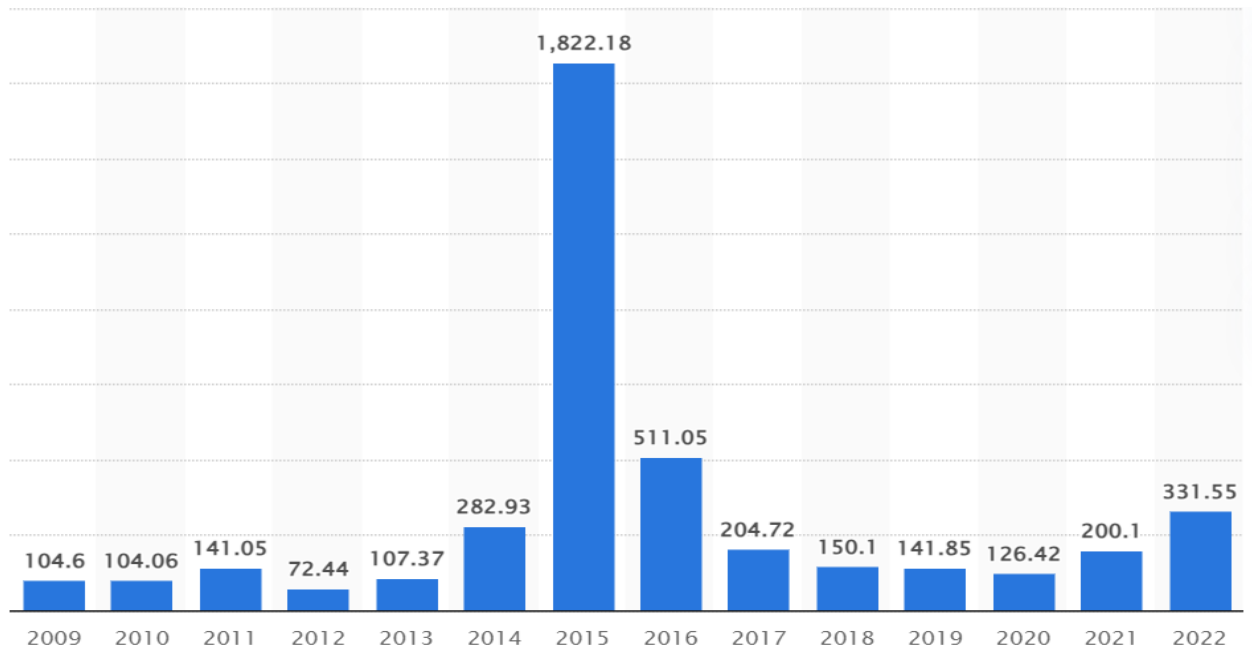

Рис. 2.8. Динаміка нелегальних перетинів між пунктами перетину кордону в Європейському Союзі з 2009 по 2022 рік

Джерело: побудовано автором за даними [63]

В 2021 році було виявлено більш ніж 200000 незаконних перетинів кордону на кордонах Євросоюзу, найбільше перетинів, зафіксованих із 2017 року, коли їх було більш ніж 204000. Пік незаконного перетину кордону припав на 2015 рік в розпал європейської мігрантської кризи, коли було виявлено більш ніж 1,8 мільйона незаконних перетинів кордону.

Зростання кількості нелегальних перетинів може стати причиною збільшення злочинності, що зі свого боку, буде сприяти поширенню організованих угруповань. Побоюючись такої ситуації, деякі країни ЄС хочуть обмежити доступ для мігрантів, оскільки їх зростання буде загрожувати безпеці громадян. Відповідна позиція спричиняє суперечки із

державами, котрі і надалі планують приймати мігрантів, і вимагають поступок та солідарності у даному питанні. Відповідно до Дублінської угоди стосовно права на притулок у країнах Європейського Союзу, укладеною у 2013 році, відповідальність за прийняття, перевірку документів і ведення процесу одержання заявником статусу біженця, несуть країни «першого в'їзду». Проте, в наш час зазначені правила ігноруються. Країни «першого в'їзду», як-от Хорватія, Греція, Угорщина, Іспанія й Італія дають можливість мігрантам рухатися далі на північ й подавати заяви на надання притулку в Німеччині й Австрії. Таким чином, у 2022 році Австрія зареєструвала майже 100 тисяч прохань щодо надання притулку, а Угорщина розглянула тільки 50 заявок щодо надання притулку [63].

Необхідно відмітити незаконний механізм «відтіснення» мігрантів на балканському маршруті, котрий застосовується урядами Болгарії, Угорщини, Греції і Хорватії. Паралельно із цим кількість шукачів притулку, котрі використовують балканський маршрут через Північну Македонію, Угорщину, Боснію, Хорватію, Сербію і Грецію зростає. Необхідно відзначити, що відмови у наданні притулку фіксуються не лише на балканському напрямі, але і в Польщі і Литві. Уряди вказаних держав аргументують власні дії тим, що мігранти, як засіб тиску на кордон постачаються Білоруссю. Негативного впливу від зростання кількості мігрантів зазнає і культурна сфера країн ЄС. Виникає велика кількість замкнених етнічних общин із представників спільнот, котрі приїхали із інших країн. Через наплив громадян із мусульманських держав зростає небезпека ісламізації Європи. Розмивання міжкультурних кордонів між представниками різних національностей може спричинити поступову втрату європейських культурних цінностей [22, с. 243].

У табл. 2.7 представлено дані щодо кількості шукачів притулку, котрі подали заяву про притулок, одержали притулок й отримали відмову у притулку в окремих європейських країнах в 2022 році.

Кількість шукачів притулку, які подали заяву про притулок, отримали притулок і отримали відмову в притулку в окремих європейських країнах у 2022 році, осіб

Країна	Кількість шукачів притулку, які подали заяву про притулок	Кількість шукачів притулку, які отримали притулок	Кількість шукачів притулку, які отримали відмову
Європейський Союз	632430	310470	321960
Німеччина	197540	128460	69075
Франція	129735	35540	94195
Іспанія	83385	35125	48260
Італія	53060	25680	27385
Австрія	39000	16560	22440
Греція	38645	19245	19405
Бельгія	24025	10920	13105
Нідерланди	17400	15180	2220
Швейцарія	11475	98850	1590
Польща	5190	3870	1320

Джерело: складено автором за даними [61]

В 2022 році держави-члени ЄС одержали в цілому 632430 заявок на надання притулку, більшість із котрих були відхилені (рис. 2.9).

Рис. 2.9. Співвідношення частки шукачів притулку, які отримали притулок і отримали відмову в притулку в ЄС у 2022 році, %

Джерело: побудовано автором за даними [61]

Шукачі притулку – це люди, що залишили власні країни внаслідок страху переслідування чи порушення їхніх прав людини, нерідко із політичних причин. Особа, котра шукає притулку, стає біженцем після одержання притулку, із низкою прав, як-от дозвіл залишатися у країні притулку впродовж тривалого періоду часу, який потім надається.

Не дивлячись на велику кількість біженців, котрі тікають із нашої країни до Євросоюзу внаслідок неспровокованої широкомасштабної війни Російської Федерації проти України, ці біженці в основному не враховуються у даних щодо шукачів притулку у Європі, так як більшість країн Європейського Союзу прийняли рішення надати статус біженця всім українським громадянам, котрі тікають із країни відразу після в'їзду, відтак обминаючи необхідність подавати справу про притулок. Відповідно до стану на 2022 рік, країною, котра одержала найбільшу кількість заяв про надання притулку (і котра також задовольнила найбільшу кількість заяв), була Німеччина, що одержала майже 200000 заяв. Франція, країна, котра одержала друге місце за кількістю заяв щодо надання притулку, надала набагато меншій кількості людей статус біженця, відхиливши майже втричі більше заяв, аніж задовольнила (рис. 2.10). Невелика кількість країн Європейського Союзу приймає переважну більшість шукачів притулку, причому такі країни – Нідерланди, Німеччина, Бельгія, Франція, Греція, Іспанія, Австрія й Італія – походять виключно зі старих членів Євросоюзу, котрі приєдналися до розширення 2004 року [61].

Міграційна політика має суттєвий вплив на політичну стабільність у Євросоюзі. Приплив мільйонів біженців та мігрантів викликав тиск на ресурси, інфраструктуру і соціальні послуги держав-членів, що спричинило напруженість у відносинах між країнами і всередині їхніх кордонів. Антиіммігрантські настрої посилюються, підживлюючи підтримку ультраправих партій та популістських рухів, котрі кидають виклик принципам Європейського Союзу стосовно свободи пересування та прав людини.

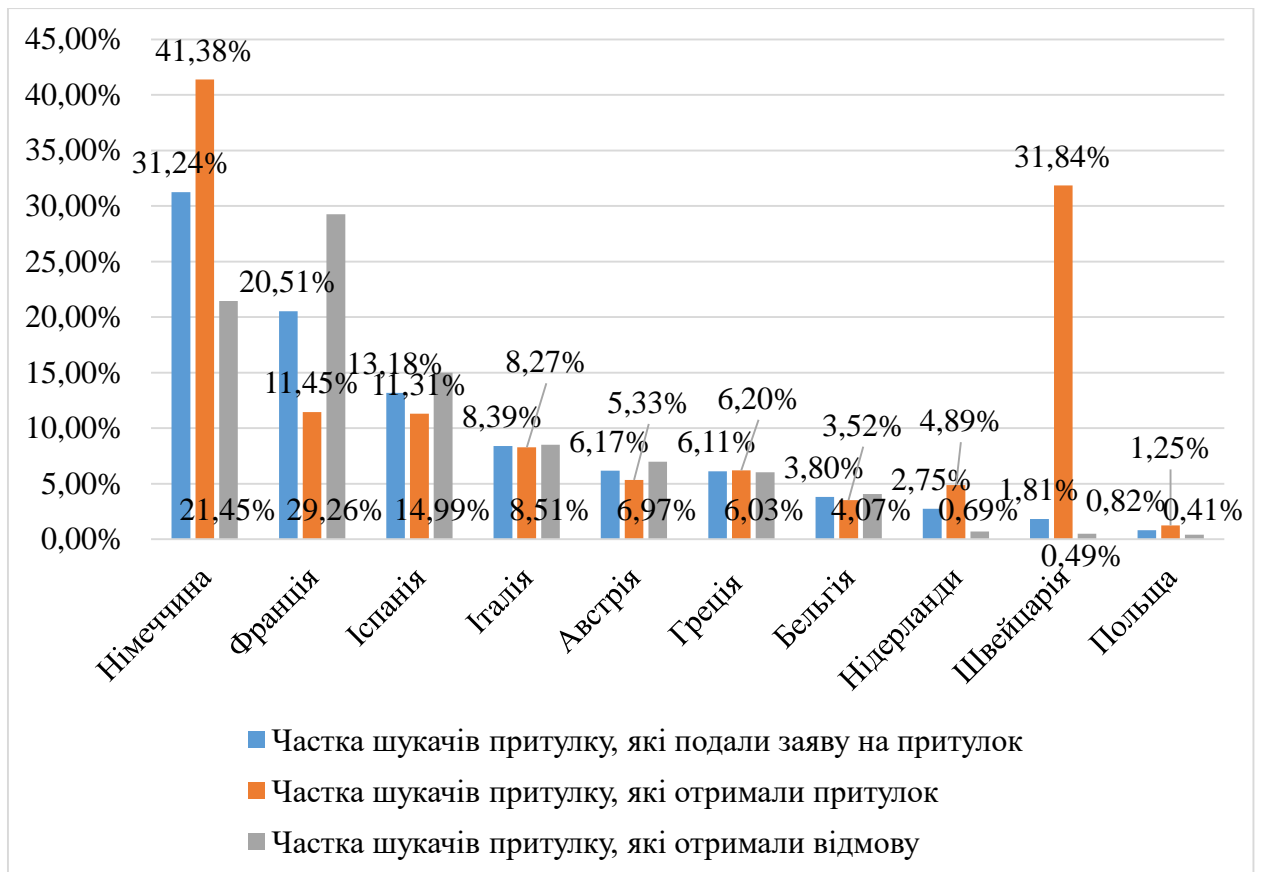

Рис. 2.10. Співвідношення частки шукачів притулку, які отримали притулок і отримали відмову в притулку в країнах ЄС у 2022 році, %

Джерело: побудовано автором за даними [61]

Реакцію Євросоюзу на міграційну кризу критикують за неадекватність, повільність та несправедливий розподіл допомоги між державами-членами. Дублінський регламент, котрим вимагається, аби шукачі притулку розглядалися у першій країні Євросоюзу, до котрої вони в'їжджають, поклав непропорційний тягар на прикордонні держави, як-от Італія і Греція. Це спричинило звинувачення в політиці «Європи-фортеці», що перевагу надає прикордонному контролю, а не солідарності і розподілу обов'язків [68].

Окрім того, міграційне питання оголило більш глибокі лінії розлому всередині Європейського Союзу, як-от дебати про національний суверенітет проти наднаціонального управління. Деякі держави-члени нехтують правилами Євросоюзу, в односторонньому порядку закриваючи кордони чи

відновлюючи внутрішні перевірки, підриваючи фундаментальний принцип Шенгенської зони – безвізовий режим.

До того ж, міграційна політика здійснює вплив на соціально-економічну стабільність Європейського Союзу. Із однієї сторони, імміграція може зробити позитивний внесок в економіку, заповнюючи дефіцит робочої сили, збільшуючи економічне зростання й сплачуючи внески до систем соціального забезпечення. Проте великий приплив мігрантів створив інтеграційні проблеми, як-от культурні відмінності, мовні бар'єри і труднощі із доступом до освіти й зайнятості.

Отже, нерівномірний розподіл мігрантів по території Європейського Союзу загострив регіональні відмінності, посиливши навантаження на місцеві громади і викликавши обурення, що стосується новоприбулих. В деяких випадках це стало причиною соціальних заворушень, ксенофобії і дискримінації. Окрім того, конкуренція за робочі місця і житло підживлює антиіммігрантські настрої, насамперед у районах із високим рівнем бідності і безробіття.

2.3. Політика регулювання міжнародної трудової міграції в країнах ЄС

За нинішнього етапу Євросоюз зіштовхнувся із найбільш серйозною міграційною кризою, котру він коли-небудь переживав й це рекордна кількість українських біженців або зростання кількості прохань про притулок із інших країн, а брак кваліфікованої імміграції до ЄС.

По усьому Євросоюзу держави-члени ведуть боротьбу із нестачею робочої сили. За останнє десятиліття середній рівень вакансій у Європейському Союзі подвоївся із 1,4% в 2012 році до 2,8% в 2022 році. Даний показник вимірює частку незаповнених вакансій по відношенню до загальної кількості зайнятих посад та робочих місць. Деякі країни Євросоюзу особливо сильно постраждали. В Австрії даний показник збільшився із 1,5%

в 2012 році до 4,6% в 2022 році. Аналогічні високі показники були зареєстровані у Німеччині, Бельгії, Чехії і Нідерландах. В Португалії рівень вакансій зріс в п'ять разів – із 0,3% в 2012 році до 1,5% в 2022 році [56].

В 2022 році у Європейському Союзі проживало близько 23,5 мільйона міжнародних мігрантів, що складає приблизно 4,7% від загальної кількості населення Європейського Союзу. Найбільшим донором міжнародних мігрантів в 2022 році була Румунія (2,7 млн. осіб) (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Топ-5 країн походження і призначення міжнародних мігрантів в ЄС у 2022 р.

Країна походження міжнародних мігрантів	Кількість трудових мігрантів, млн осіб	Країна призначення міжнародних мігрантів	Кількість трудових мігрантів, млн осіб
Румунія	2,7	Німеччина	4,8
Болгарія	1,4	Великобританія	3,9
Польща	1,3	Франція	3,4
Італія	1,2	Іспанія	2,6
Іспанія	1,1	Італія	2,4

Джерело: побудовано автором за даними [53]

Країнами, котрі прийняли найбільше міжнародних трудових мігрантів в 2022 році, стали Німеччина (4,8 млн осіб) і Велика Британція (3,9 млн осіб). Іспанія й Італія виступають провідними країнами походження та призначення трудових мігрантів.

В 2022 році більшість міжнародних мігрантів у Європейському Союзі були працевлаштовані (64,4%), за ними йшли самозайняті (13,8%), студенти (10,4%) та члени сімей громадян Євросоюзу (7,2%). Найбільш поширеними професіями для міжнародних мігрантів у ЄС в 2022 році були ті, які представлені на рис. 2.11.

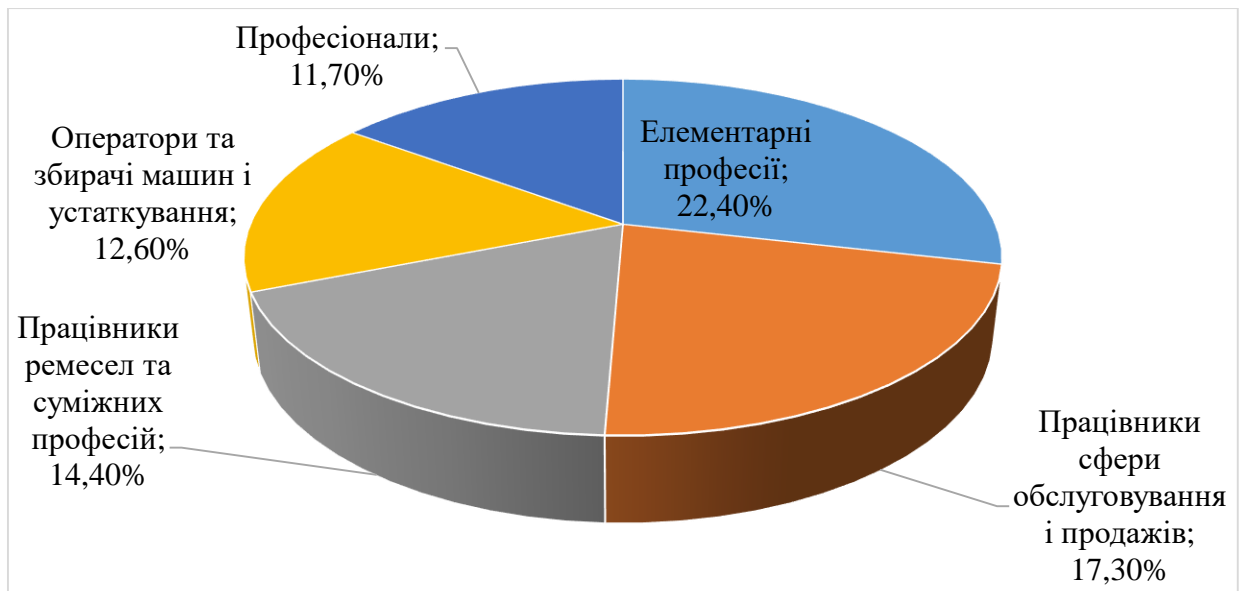

Рис. 2.11. Найпопулярніші професії серед міжнародних мігрантів в ЄС у 2022 році

Джерело: побудовано автором за даними [56]

В 2022 році 44,5% міжнародних мігрантів у ЄС володіли високим рівнем освіти (вища освіта чи вище), в той час як 27,3% мали середній рівень освіти (повна загальна середня освіта) й 28,2% мали низький рівень освіти (неповна загальна середня освіта чи нижче). Чоловіки склали 53,5% міжнародних мігрантів у Євросоюзі у 2022 році, в той час як жінки – 46,5%. Більшість міжнародних мігрантів у Європейському Союзі в 2022 році були у віці 25-44 років (54,7%), за ними йшли особи у віці 45-64 років (27,8%) й особи у віці 15-24 років (17,5%) [53].

Відсоток працевлаштованого населення працездатного віку з-поміж неграждан Євросоюзу зазнавав змін впродовж 2016-2022 років неоднорідно (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Рівень працевлаштованих серед неграждан ЄС у 2016-2022 рр., %

Рік	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Відсоток працевлаштованих	53,0	54,0	56,0	58,0	55,0	56,0	59,1

Джерело: побудовано автором за даними [55]

Із 2016 до 2019 року відмічене зростання, в 2020 році мав місце спад до 55%. В 2021-2022 роках частка зайнятих знову почала збільшуватися, досягнувши максимального значення 59,1% в 2022 році.

В табл. 2.10 представлено дані щодо статевої і вікової структури працюючих негромадян ЄС.

Таблиця 2.10

Вікова і статевая структура працюючих негромадян ЄС у 2022 р., %

Вік	Стать		Загальний показник
	Чоловіки	Жінки	
15-24 роки	42,3	27,0	35,0
25-49 років	79,2	50,9	65,0
50-64 роки	66,2	48,0	57,0

Джерело: складено автором за даними [55]

73,5% міжнародних мігрантів у ЄС мали законний дозвіл на проживання, в той час як 26,5% не мали дійсного дозволу на проживання. Більшість міжнародних мігрантів у Євросоюз в 2022 році проживали у Європейському Союзі більш ніж п'ять років (58,3%), за ними йшли ті, хто прожив у Євросоюзі від одного до п'яти років (34,7%), й ті, хто прибув до ЄС в 2022 році (7%) [56].

Відсоток безробітних в робочій силі Європейського Союзу, розраховується у вигляді співвідношення між безробітним населенням та сумою зайнятого і безробітного населення. Рівень безробітних з-поміж негромадян Євросоюзу впродовж 2016-2019 років знижувався (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Рівень безробітних серед негромадян ЄС у 2016-2022 рр., %

Рік	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Відсоток непрацевлаштованих	19,0	18,0	16,0	15,0	17,0	16,0	13,0

Джерело: побудовано автором за даними [55]

Згодом вочевидь пандемією коронавірусу був викликаний ріст частки безробітних до 17,0% в 2020 році. В 2021-2022 роках відсоток безробітних з-поміж неграждан Євросоюзу зменшувався. Найнижчий рівень 13,0% відмічено в 2022 році.

Прошло уже більше 20 років з того часу, як ЄС одержав широкі законодавчі повноваження в сфері імміграції і притулку після набуття чинності Амстердамського договору. В жовтні 1999 року Європейською Радою було ухвалено у Тампере спільну політику в сфері імміграції і притулку для досягнення цілей, окреслених Амстердамським договором [70]. Впродовж останніх двадцяти років Європейський Союз ініціював суттєву кількість нормативно-правових актів, які відносяться до спільної політики в сфері притулку і спільного контролю зовнішніх кордонів Євросоюзу. Обмежувальні елементи спільної міграційної політики, як видається, найлегше піддаються узгодженню. Результатом законодавчої діяльності останніх років виступає те, що наразі існують всеосяжні правові норми Європейського Союзу для усіх основних форм міграції: шукачів притулку, членів сімей, студентів, біженців, довгострокових резидентів та дослідників. Проте, щодо управління трудовою міграцією, країни-члени Європейського Союзу не домовилися щодо спільної політики. Трудова міграція представляє одну зі сфер, в якій страх втрати національного суверенітету виступає найбільш вираженим. Багато урядів до сих пір притримуються думки, що рішення щодо того, кому дозволити в'їзд та проживання у їхній країні в якості трудового мігранта, виступає провідним аспектом національного суверенітету.

За період останніх 10 років з'явилося кілька аргументів на користь більш узгодженої політики Європейського Союзу в сфері трудової міграції. Створення легальних каналів для трудових мігрантів виступає невіддільною частиною комплексного підходу Євросоюзу до міграції та йде поруч із боротьбою з нелегальними потоками людей. Належне управління трудовою міграцією не тільки дає можливість зменшити стимули для застосування

нелегальних маршрутів, проте і дозволяє Євросоюзу залучати потрібні навички й таланти, до того ж, дає змогу адаптувати прийом мігрантів до потреб ринку праці, що сприяє загальному економічному зростанню Європейського Союзу [75].

Дослідження підтверджують висновок щодо того, що вільне пересування працівників теж повинно бути поширене набагато більшою мірою на громадян третіх країн, з огляду на аргументи представлені у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Ключові аргументи вільного пересування працівників

Номер аргументу	Пояснення
Аргумент 1	під час нестачі робочої сили та економічних криз мігранти можуть відігравати важливу роль у задоволенні потреб підприємств за умови, що їхня мобільність не буде обмежена юридично і практично
Аргумент 2	обмеження прав на мобільність для громадян третіх країн може серйозно вплинути на економічне зростання ЄС, змушуючи громадян третіх країн «залишатися на місці» замість того, щоб шукати більш підходящу роботу в іншому місці, і, зрештою, сприяти їхній довгостроковій залежності від системи соціального забезпечення цієї держави-члена
Аргумент 3	більша кількість і різноманітність можливостей, які громадяни третіх країн можуть отримати в інших країнах ЄС, також зробить ЄС і його держави-члени більш привабливими для кваліфікованих мігрантів з-поза меж ЄС

Джерело: складено автором за даними [58]

Необхідно тримати в пам'яті, що координація прав на європейському рівні – насамперед прав, пов'язаних із мобільністю в Європейському Союзі – робить кожну країну привабливішою для громадян третіх країн, аніж аналогічні національні схеми.

Диференційоване ставлення до громадян третіх країн підриває здатність Євросоюзу залучати працівників, долати дефіцит на ринку праці Європейського Союзу в певних секторах чи професіях, реагувати на демографічні зміни (старіння населення), до того ж стимулювати інновації і зростання. Отже, міграція представляє з себе виклик, котрий варто розглядати й у вигляді можливості, насамперед у той час, коли Європа виступає свідком швидкого старіння населення. В найближчі роки кількість населення працездатного віку в Євросоюзі (люди у віці від 15 до 64 років) суттєво скоротиться [80]. Скорочення кількості робочої сили може призвести до проблеми у середньостроковій та довгостроковій перспективі, на кшталт, стосовно фінансування пенсійних систем країн-членів. Задля того, аби мінімізувати негативні наслідки старіння населення та допомогти ключовим секторам економіки Європейського Союзу, котрі уже зіштовхуються із дефіцитом кваліфікованих кадрів, Євросоюз має працювати над удосконаленням легальних шляхів в'їзду до Європи.

Із прийняттям чотирьох директив про блакитну карту, єдиний дозвіл, сезонних працівників та внутрішньокорпоративні переміщення, відповідно, в 2009, 2011 та 2014 роках, знадобилося більше восьми років, аби закінчити розробку політичного плану що стосується легальної міграції. Це тривалий період в політичному порядку денному, котрий чітко демонструє, що трудова міграція зостається складним питанням для вирішення на рівні Європейського Союзу.

У вересні 2020 року Комісією було оприлюднено Новий пакт про притулок та міграцію, котрий на меті має реформувати законодавство і практику Євросоюзу у сфері міграції і притулку [74]. Пакт відображає нормативну базу, котра виправляє наявні розбіжності між країнами-членами, в той час як на рівні правозастосування підхід досі залишається нестабільним, як стосовно ролі органів Європейського Союзу, так й що стосується стратегії забезпечення додержання його положень країнами-членами.

Через два тижні після оприлюднення Нового пакту про міграцію і притулок Комітет громадянських свобод Європейського парламенту опублікував проєкт доповіді щодо нових шляхів легальної трудової міграції, у котрому зазначив, що чинна правова база та різне виконання існуючих директив країнами-членами спричинили багато невідповідностей для громадян третіх країн стосовно рівного ставлення, умов в'їзду та повторного в'їзду, дозволу на роботу, статусу перебування, мобільності всередині Євросоюзу, координації соціального забезпечення, визнання кваліфікацій і возз'єднання сімей [67].

В доповіді підкреслюється додаткова цінність наявності в Європейському Союзі системи легальної міграції як частини цілісного підходу до міграції, так як така система надасть можливості легальних шляхів для тих, хто шукає роботу, буде заохочувати більш упорядковану міграцію, залучатиме працівників, котрих потребують ринки праці Євросоюзу, й гарантуватиме, що із працівниками із третіх країн будуть поводитися згідно до основних прав у Європейському Союзі (пункт 8) [67]. Відповідно до думки Європейського Парламенту, в Євросоюзі існує реальність, котрій не було приділено необхідної уваги, а саме: експлуатація іноземних робітників, старіння населення, реальність міграції, до того ж глобальна гонка за талантами, відтак необхідно працювати над удосконаленням політики регулювання міжнародної трудової міграції у державах Європейського Союзу.

Політика регулювання міжнародної трудової міграції у державах Євросоюзу виступає предметом наукових дискусій. Зі зростанням кількості мігрантів й біженців, котрі в'їжджають до Євросоюзу, збільшується потреба в комплексній політиці, котра б ефективно регулювала трудову міграцію. До одного із провідних викликів, які стоять перед Європейським Союзом, відноситься потреба у збалансуванні попиту на робочу силу у певних секторах із необхідністю захисту прав трудових мігрантів. Є ризик того, що трудові мігранти можуть бути експлуатовані, якщо їм не буде надано

належного захисту і гарантій. Відтак будь-яка політика що стосується трудової міграції має у пріоритет ставити права й інтереси трудових мігрантів. Декілька держав Євросоюзу запровадили свою політику і нормативно-правові акти стосовно трудової міграції. На кшталт, Німеччина прийняла закон, котрий дає змогу мігрантам працювати у певних секторах, як-от сільське господарство й охорона здоров'я, без необхідності проходити звичайний процес одержання дозволу на роботу. Так само, Франція прийняла закон, котрий передбачає полегшений доступ до дозволів на роботу для мігрантів, що одержали певну кваліфікацію.

Проте, не дивлячись на такі зусилля, в Європейському Союзі до сих пір не існує єдиної політики що стосується трудової міграції. Кожна країна має свій власний набір норм та правил, що у свою чергу ускладнює вільне пересування мігрантів між країнами. Відсутність координації може спричинити плутанину й труднощі як для мігрантів, так й для роботодавців. Відтак існує потреба у всеосяжній загальноєвропейській політиці що стосується трудової міграції. Така політика має брати до уваги потреби як роботодавців, так й мігрантів, до того ж забезпечувати захист прав трудових мігрантів. Більше того, також маж передбачати вільне пересування мігрантів між країнами, даючи їм змогу шукати ліпші можливості й жити там, де вони бажають. Окрім того, будь-яка політика стосовно трудової міграції також має вирішувати питання інтеграції. Мігранти, котрі прибувають до Євросоюзу, повинні мати можливість легко інтегруватися у суспільство, мати доступ до мовних курсів, освіти й інших послуг, котрі допоможуть їм облаштуватися на новому місці. Без належної інтеграції мігранти можуть зіштовхнутися зі складнощами у пошуку роботи, доступі до охорони здоров'я та взагалі відчутти себе частиною суспільства.

3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС ТА РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ

3.1. Вдосконалення міграційної політики ЄС в контексті глобалізаційних викликів

Сучасні транскордонні переміщення характеризуються розмаїттям: не існує типового мігранта або типової країни походження чи призначення. Мігранти різняться у відповідності до причин переїзду, навичок і демографічних характеристик, правового статусу, перспектив й обставин. Існують країни походження та країни призначення на всіх рівнях доходу, й, по факту, багато країн водночас виступають і країнами походження, і країнами призначення, як, на кшталт, Великобританія, Нігерія, а також Мексика.

В світі нараховується близько 184 мільйонів мігрантів (близько 2,3% населення світу), при цьому 37 мільйонів із них – біженці. Понад 40 відсотків (64 мільйони економічних мігрантів та 10 мільйонів біженців) проживають в країнах із високим рівнем доходу, котрі належать до Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). Це високо- та низькокваліфіковані працівники і їхні сім'ї, люди, котрі мають намір оселитися, студенти, тимчасові мігранти, до того ж недокументовані мігранти й люди, що шукають міжнародного захисту. Це число включає 11 мільйонів громадян Євросоюзу, котрі проживають в інших країнах ЄС із широкими правами на проживання [76].

Понад 17% (31 мільйон економічних мігрантів) проживають в країнах Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДПЗ). Майже усі вони виступають тимчасовими працівниками із поновлюваними робочими візами. У середньому вони складають близько половини населення країн РСАДПЗ [78].

Понад 43% (52 мільйони економічних мігрантів та 27 мільйонів біженців) проживають в країнах із середнім та низьким рівнем доходу. Вони переїхали здебільшого у пошуках роботи, возз'єднання сім'ї чи у пошуках міжнародного захисту [78].

Частка мігрантів у світовому населенні зостається відносно стабільною із 1960 року. Проте така стабільність виступає оманливою, так як демографічне зростання було нерівномірним по усьому світу. Глобальна міграція зростала більш, ніж втричі швидше, аніж приріст населення у країнах із високим рівнем доходу, й тільки вдвічі швидше, аніж приріст населення у країнах із низьким рівнем доходу.

Міграція виступає відповіддю на потрясіння та глобальні дисбаланси, як-от величезні розриви у доходах й добробуті між країнами. Економічна міграція обумовлена перспективами вищої заробітної плати і доступу до ліпших послуг.

В 2020 році близько 84% мігрантів проживали у країні, що була заможнішою за їхню власну. Однак, переїзд пов'язаний із витратами, котрі більшість бідних людей собі дозволити не можуть. Більшість мігрантів, здебільшого із країн із середнім рівнем доходу, не належать ні до найбідніших, ні до найбагатших верств населення у власній країні походження. Демографічні зміни викликали посилення глобальної конкуренції за таланти та працівників [19].

Розглянемо три провідні країни.

Відповідно до прогнозів, до 2100 року населення Італії, котре складає 59 мільйонів, зменшиться майже наполовину – до 32 мільйонів, а кількість людей старше 65 років зросте із 24 до 38 відсотків населення. В Мексиці, традиційно еміграційній країні, рівень народжуваності впав до рівня, що ледь забезпечує відтворення населення. Нігерія, напроти, відповідно до прогнозів, збільшить власне населення із 213 мільйонів до 791 мільйона, до кінця століття ставши другою за чисельністю населення країною в світі після Індії.

Відповідні тенденції вже мають глибокий вплив, змінюючи те, де потрібні працівники й де їх можливо знайти [76].

В незалежності від політики, багаті держави потребуватимуть іноземних робітників, аби підтримувати власну економіку й виконувати соціальні зобов'язання перед літніми громадянами. Багатьом країнам із середнім рівнем доходу, котрі традиційно виступають головними джерелами міграції, незабаром доведеться конкурувати за іноземних працівників – й багато хто із них до цього не готовий. Країни із низьким рівнем доходу мають велику кількість безробітних й неповністю зайнятих молодих людей, проте багато із них ще не мають навичок, затребуваних на світовому ринку праці.

Зміна клімату посилює економічні чинники міграції. Понад 40 відсотків населення світу – 3,5 мільярда людей – живуть в місцях, котрі є дуже вразливими до наслідків зміни клімату: теплових стресів, нестачі води, посухи, підвищення рівня моря й екстремальних явищ, як-от тропічні циклони та повені. Економічні можливості у постраждалих регіонах скорочуються, що у свою чергу посилює вразливість та стимулює міграцію. Вплив клімату загрожує придатності для проживання цілих регіонів в таких різних місцях, як Сахель, низинна Бангладеш та дельта Меконгу. В деяких малих острівних державах, які розвиваються, даний вплив змушує лідерів розглядати питання щодо запланованого переселення. Більшість переміщень, пов'язаних зі зміною клімату, поки що відбуваються на короткі відстані, здебільшого у межах країни [76]. Проте, окреслене може зазнати змін. Чи посилить зміна клімату міжнародні рухи у найближчі десятиліття, і якщо так, то наскільки сильно, перебуває в залежності від національної і глобальної політики пом'якшення наслідків зміни клімату й адаптації до них, прийнятої і запровадженої вже зараз. Паралельно із тим, конфлікти, насильство та переслідування продовжують витісняти велику кількість людей із їхніх рідних країн. За останнє десятиліття кількість біженців збільшилась більш ніж вдвічі.

Вимушене переміщення й економічна міграція мають суттєві відмінності. Переміщення біженців нерідко буває швидким та раптовим. Так як біженці прагнуть до найближчого безпечного місця призначення, вони концентруються у невеликій кількості сусідніх приймаючих країн. До того ж, з-поміж біженців велика кількість вразливих людей – діти складають 41 відсоток від загальної кількості. Перед обличчям таких сил міграцією потрібно управляти так, аби її переваги для розвитку могли в повній мірі реалізуватися. Сьогодні підходи нерідко підводять як мігрантів, так й громадян країни. Вони спричиняють значну неефективність й втрачені можливості як в країнах призначення, так й у країнах походження. Інколи вони призводять до людських страждань. В багатьох країнах зі всіма рівнями доходу широкі верстви суспільства кидають виклик міграції у межах ширшого дискурсу проти глобалізації.

До одного із викликів сьогодення для міграційної політики Європейського Союзу відноситься війна в Україні та відповідно велика кількість біженців, котрі рятуючи власні життя, виїхали за кордон. Після того, як Російська Федерація вторглась військовим шляхом в Україну 24 лютого 2022 року, Європейський Союз дуже швидко відреагував й показав дієву солідарність, підтримуючи людей, котрі потребують допомоги. Сюди входила безпосередньо гуманітарна допомога, надзвичайний цивільний захист, підтримка на кордоні, до того ж надання захисту людям, які рятується від війни.

Вперше за всю власну історію Євросоюзом було введено в дію Директиву про тимчасовий захист, котрою запроваджуються нормативно-правові положення для допомоги у врегулюванні масового прибуття людей. В той же час, Європейська комісія невідкладно розпочала координацію із державами Євросоюзу для збору інформації щодо ситуації на місцях і запобігання торгівлі людьми [40].

Генеральний директорат із питань міграції та внутрішніх справ (DG HOME) координує Платформу солідарності, котра об'єднує держави

Європейського Союзу, міжнародних партнерів й агенції Євросоюзу з метою забезпечення впровадження Директиви про тимчасовий захист. План Європейського Союзу із забезпечення готовності до і та кризових ситуацій залучено до збору вагомої інформації, такої як прибуття біженців, аби необхідним чином стимулювати заходи реагування задля врегулювання міграційних процесів.

Відповідно до даних Європейської комісії на 3.05.2023 року здійснено 4 мільйони реєстрацій на тимчасовий захист у ЄС+ (країни-члени Євросоюзу й країни Шенгенської зони), 35100 українців попросили притулку в ЄС+, більш ніж 5,3 мільйонів внутрішніх переселенців в Україні, із котрих 3 мільйони – діти, 779774 українських учнів інтегровано у шкільних системах країн Європейського Союзу [19].

З огляду на минулий досвід регулювання міграції, згодом стало очевидно, що держави Європейського Союзу не матимуть належних засобів для обробки заяв щодо надання притулку, поданих великою кількістю людей, котрі рятуються від війни. Якраз тому 2 березня 2022 року Комісією було запропоновано ввести в дію Директиву про тимчасовий захист, котра згодом, а саме – 4 березня 2022 року, була ухвалена Європейською радою в рішенні про надання тимчасового захисту людям, що рятуються від війни в Україні [33].

Задля того, аби роз'яснити положення Директиви про тимчасовий захист й імплементаційного рішення Ради у контексті надання тимчасового захисту людям, котрі рятуються від війни в Україні, Комісія 21 березня 2022 року оприлюднила Операційні керівні вказівки. Зазначені керівні вказівки не виступають юридично обов'язковим документом, а також вони стосуються практичних аспектів, аби допомогти державам Євросоюзу реалізації Директиви й імплементаційного рішення Ради. До того ж, Комісією було опубліковано документ «Поширені запитання» із трактуванням Директиви про тимчасовий захист та імплементаційного рішення Ради 2022/382. Комісія

опублікувала документ «Поширені запитання щодо повернення додому в Україну на добровільних засадах» у контексті тимчасового захисту.

Уся ключова інформація для тих, хто рятується від війни, зібрана на інформаційній сторінці Платформи солідарності. Тут можливо знайти практичну інформацію українською, російською й англійською мовами щодо власних прав стосовно:

- тимчасового захисту;
- подорожей в межах Євросоюзу;
- доступу до житла, освіти, охорони здоров'я і робочих місць [19].

До того ж, на сторінці можливо знайти гарячі лінії та контактні пункти державних органів, а також практичну інформацію щодо ключових організацій у Європейському Союзі, котрі допомагають тим, хто рятується від війни.

Платформа солідарності створена з метою забезпечення положень Директиви про тимчасовий захист в тісній співпраці зі всіма зазначеними нижче сторонами. Роль останньої криється в проведенні моніторингу потреб, визначених в країнах Євросоюзу, й у координації оперативного реагування. До того ж, платформа солідарності виступає загальним форумом для обговорення задля сприяння реалізації Плану із 10 пунктів, представленого Комісією після засідання надзвичайної Ради з питань правосуддя та внутрішніх справ від 28 березня 2022 року. Платформа солідарності продовжує доводити власну корисність в загальній координації заходів із реагування Європейського Союзу на російську агресію проти нашої країни, пропонуючи неформальний простір, зазвичай, онлайн-простір для нарад, задля швидкого узгодження ключовими зацікавленими сторонами політичних й оперативних відповідей.

Платформа солідарності, координувана Генеральним директором із питань міграції та внутрішніх справ, об'єднує у собі складники представлені на рис. 3.1.

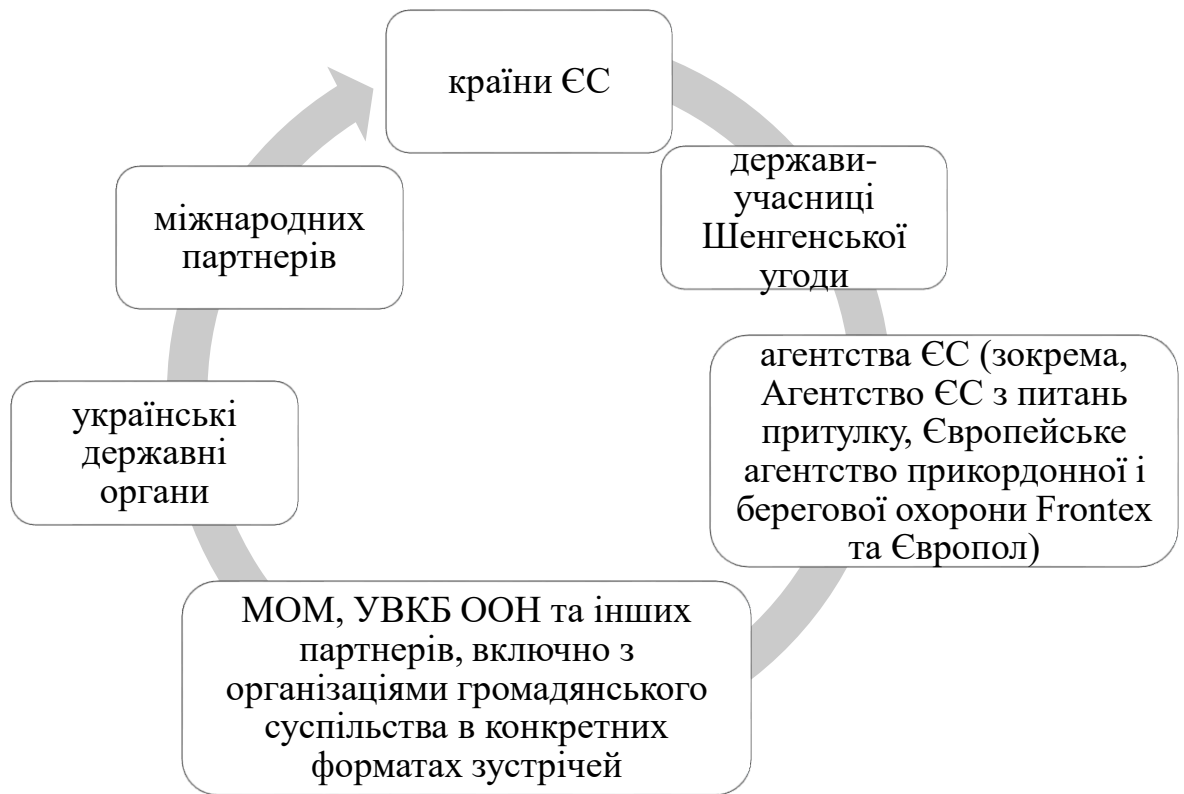

Рис. 3.1. Складові Платформи солідарності, координована Генеральним директором з питань міграції і внутрішніх справ

Джерело: побудовано автором за даними [23]

Згадана Платформа діє та оновлюється на регулярній основі, в той час із Комплексною групою Європейської ради з реагування на політичні кризи (IPCR), до того ж Мережею ЄС із забезпечення готовності до міграції і подолання кризових ситуацій.

Співпраця із міжнародними партнерами грає провідну роль. Партнери Європейського Союзу, як-от США, Канада і Сполучене Королівство, беруть участь у засіданнях Платформи солідарності, присвячених міжнародному співробітництву. Окрім іншого, суттєве значення відіграє залучення українських державних органів в Україні, українських посольств та консульств у країнах-членах Євросоюзу. Платформа солідарності на регулярній основі залучає українські державні органи для оцінки потреб й вирішення потенційних проблем, із котрими зіштовхуються громадяни України у Європейському Союзі. Більше того, Європейська комісія на

регулярній основі співпрацює із організаціями громадянського суспільства за допомогою Платформи солідарності, двосторонніх зустрічей й на місцях через співробітників ЄС у відповідних країнах-членах. Основними цілями та заходами Платформи солідарності є: забезпечення загального форуму для обговорення і дій на підтримку реалізації Плану із 10 пунктів задля посилення координації й обміну передовими практиками що стосуються прийому людей, котрі рятуються від вторгнення Російської Федерації в Україну; збір відповідної інформації щодо можливостей прийому і розміщення в державах Євросоюзу; координація узгодження пропозицій від країн Європейського Союзу стосовно прийому людей, що рятуються від війни в Україні та вже прибули до ЄС; координація переміщення осіб із Молдови до країн Євросоюзу й країн-учасниць Шенгенської угоди; сприяння відповідним інструментам Європейського Союзу і їх застосування [33].

Комісією окреслюються пріоритети й пункти порядку денного в тісній співпраці із країнами-членами й іншими зацікавленими сторонами, такими як українські державні органи, для забезпечення обговорень відповідно до потреб. Зважаючи на конкретний і операційний характер деяких обговорюваних питань, було створено кілька підгруп Платформи солідарності, котрі скликаються на разовій чи регулярній основі. Вони включають, на кшталт, підгрупу із перевезення переміщених осіб із Молдови чи підгрупу стосовно Платформи тимчасового захисту.

Із моменту створення 4 березня 2022 року на підставі імплементаційного рішення Ради, Платформа солідарності досягла конкретних результатів у врегулюванні міграції щодо ряду заходів, пов'язаних із представленим нижче Планом із 10 пунктів. 8 березня 2023 року, через рік після введення у дію Директиви про тимчасовий захист, у повідомленні було підбито підсумки її імплементації у контексті війни в Україні й окреслено пріоритетні напрямки на майбутнє, в тому числі шляхом роботи Платформи солідарності. План із 10 пунктів включає елементи представлені на рис. 3.2.

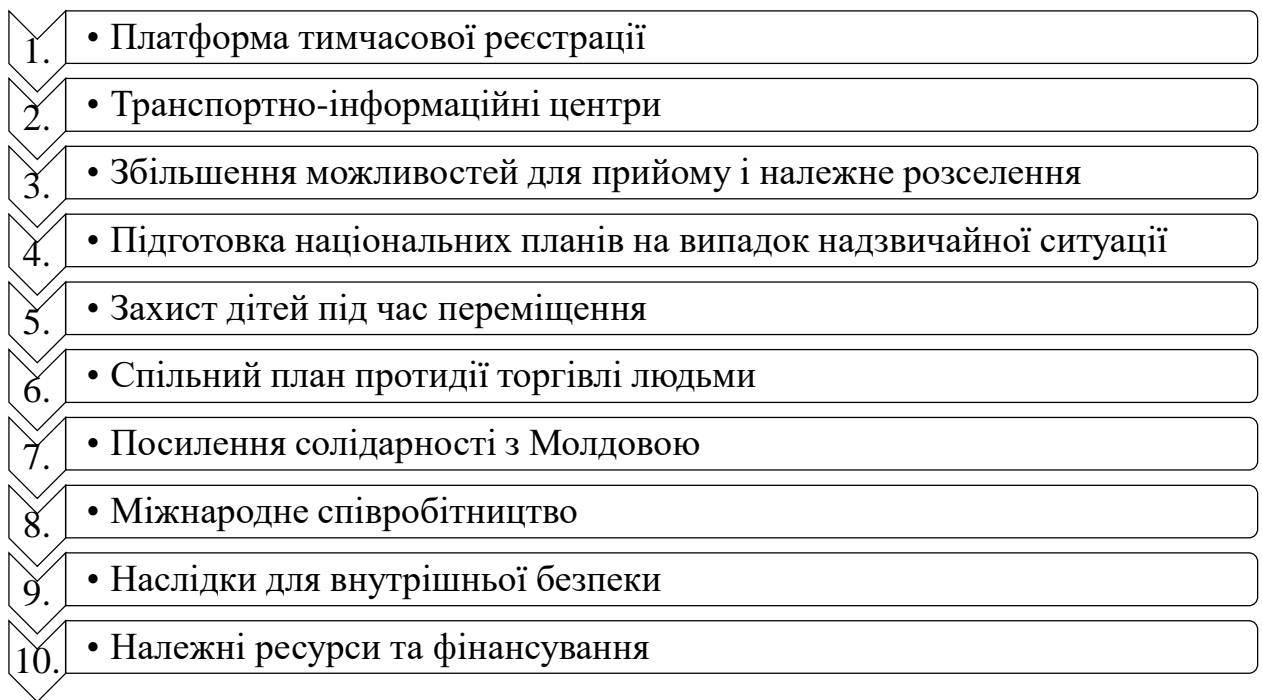

Рис. 3.2. Ключові елементи Плану ЄС із забезпечення готовності до міграції та кризових ситуацій

Джерело: побудовано автором за даними [40].

Із моменту вторгнення Російської Федерації в Україну Європейська комісія координувала заходи Євросоюзу у відповідь на дану агресію у рамках Плану Євросоюзу із забезпечення готовності до міграції та кризових ситуацій. План Європейського Союзу із забезпечення готовності до міграції і кризових ситуацій створює операційну основу для забезпечення: обізнаності з ситуацією та ліпшої підготовленості; ефективного управління і вчасного реагування [19]. Даний план, у співпраці з державами-членами та агентствами ЄС, активно залучений до накопичення та повідомлення інформації про останні події. Інформація збирається і поширюється для ефективнішого врегулювання міграції.

Задля того аби допомогти прикордонним службам держав Європейського Союзу ефективно контролювати прибуття на кордони із нашою країною, паралельно із цим зменшуючи час очікування, однак зберігаючи високий рівень безпеки, Комісія видала 2 березня 2022 року керівні вказівки що стосуються управління зовнішніми кордонами. Керівні

вказівки містять положення про: спрощення прикордонного контролю на кордонах Євросоюзу із Україною; гнучкість стосовно умов в'їзду; можливість перетину в тимчасових пунктах пропуску, поза офіційними пунктами перетину державного кордону; спрощений доступ для рятувальних служб і гуманітарної допомоги; особисті речі і домашніх тварин [33]. В керівних вказівках наполегливо рекомендовано державам Європейського Союзу вдаватися до підтримки зі сторони агентств Євросоюзу: Frontex може допомогти із перевіркою особи й реєстрацією людей, які прибувають, а Європол може залучати службовців, котрі підтримають країни Європейського Союзу в здійсненні вторинних перевірок. Агенції Євросоюзу грають провідну роль в наданні державам Європейського Союзу допомоги на місцях стосовно прикордонного контролю, обміну інформацією, реєстрації клопотань щодо одержання притулку і запобігання тому, аби злочинні мережі зловживали уразливими групами населення.

Можемо підсумувати, що спільна міграційна політика ЄС впродовж багатьох років розвивається й удосконалюється на постійній основі. В контексті поточних викликів у 2021-2022 роках Європейський Союз окреслив декілька головних напрямів реалізації й удосконалення власної міграційної політики. По-перше, Євросоюз прагне підвищити ефективність власної системи надання притулку. Європейський Союз окреслив необхідність упорядкування процедур надання притулку й забезпечення того, аби всі країни-члени використали однакові стандарти. Задля досягнення даної мети Євросоюз планує створити спільну систему притулку ЄС, котра гармонізує процедури надання притулку й забезпечить рівне ставлення до шукачів притулку у всіх країнах-членах. До того ж, Європейський Союз працює над тим, аби забезпечити своєчасне прийняття рішень щодо надання притулку та зменшити кількість нерозглянутих заяв щодо надання притулку. По-друге, Європейський Союз працює над посиленням співпраці із третіми країнами. Євросоюз визнав вагомість роботи із країнами походження й транзиту для усунення першопричин міграції і поліпшення співпраці із

питань міграції. З метою досягнення даної мети Європейський Союз започаткував кілька ініціатив, як-от Рамкова програма партнерства із питань міграції і Цільовий фонд Євросоюзу для Африки. Такі ініціативи направлені на посилення співпраці із питань міграції, включно із управлінням кордонами, поверненням й реадмісією. По-третє, Євросоюз працює над забезпеченням захисту прав біженців та мігрантів. Європейський Союз визнав вагомість забезпечення гідного і справедливого та ставлення біженців і мігрантів. Задля досягнення такої мети Євросоюз працює над покращенням умов життя біженців та мігрантів у центрах прийому й наданням останнім доступу до основних послуг, як-от освіта й охорона здоров'я. До того ж, Європейський Союз працює над тим, аби біженці й мігранти не зазнавали насильства й експлуатації, та вживає заходів задля боротьби із торгівлею людьми й контрабандою. По-четверте, Європейський Союз працює над посиленням власних зовнішніх кордонів. Євросоюз окреслив потребу в зміцненні власних зовнішніх кордонів, аби забезпечити їх безпеку й ефективно управління нелегальною міграцією. Задля досягнення такої мети Європейський Союз працює над посиленням власних можливостей із управління кордонами та збільшенням ресурсів, доступних для прикордонної служби ЄС – ФРОНТЕКС. До того ж, Європейський Союз працює над покращенням співпраці між країнами-членами із питань управління кордонами й забезпеченням ефективного управління і захисту зовнішніх кордонів Євросоюзу. Зрештою, Європейський Союз працює над поліпшенням інтеграції біженців і мігрантів. Євросоюз визнає, що успішна інтеграція виступає запорукою того, що біженці і мігранти матимуть змогу зробити власний внесок в життя приймаючих громад та повноцінно приймати участь в житті суспільства. Задля досягнення такої мети Європейський Союз працює над тим, аби забезпечити біженцям та мігрантам доступ до мовних курсів, професійної підготовки і можливостей працевлаштування. До того ж, Євросоюз також працює над зміцненням соціальної згуртованості і боротьбою із дискримінацією й упередженнями

стосовно біженців та мігрантів. Задля вирішення наявних проблем Європейський Союз має прийняти комплексний підхід до міграційної політики, котрий би збалансовував потреби у безпеці, солідарності й економічному розвитку (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Основні напрямки вирішення проблем міграційної політики ЄС

Напрямок	Характеристика
1	2
Більш справедливий розподіл мігрантів	ЄС повинен створити більш справедливую систему обробки і розміщення шукачів притулку, беручи до уваги можливості і ресурси кожної країни-члена. Це може передбачати перегляд Дублінського регламенту та запровадження більш гнучкого, скоординованого підходу до переміщення та розселення.
Зміцнення зовнішніх кордонів	Інвестиції в модернізацію своїх зовнішніх кордонів, вдосконалення технологій спостереження та посилення ролі прикордонної служби ЄС Frontex, допоможуть зменшити кількість нелегальних перетинів кордонів і запобігти торгівлі людьми, зберігаючи при цьому легальні канали міграції.
Інтеграційна політика	Держави-члени повинні інвестувати в ефективні інтеграційні програми, які забезпечують мовну підготовку, освіту та послуги з працевлаштування, щоб допомогти мігрантам стати самодостатніми та соціально інтегрованими. Це може включати ініціативи з наставництва, інформаційно-просвітницькі програми в громадах та цільове фінансування для маргіналізованих груп.
Усунення першопричин	ЄС має активізувати зусилля, спрямовані на усунення першопричин міграції, таких як конфлікти, бідність та зміна клімату, за допомогою дипломатії, допомоги у розвитку та ініціатив з розбудови миру. Це допоможе зменшити кількість людей, змушених покинути свої домівки, і сприятиме сталому розвитку в країнах походження.
Комунікація та інформування громадськості	ЄС і країни-члени повинні брати участь у проактивних комунікаційних стратегіях, щоб інформувати громадськість про переваги міграції, розвіювати хибні уявлення і формувати емпатію до мігрантів. Це може включати кампанії, спрямовані на просування міжкультурного діалогу, різноманітності та позитивного внеску мігрантів у європейське суспільство.
Посилення співпраці з третіми країнами	ЄС повинен розвивати партнерство з країнами походження і транзиту для усунення першопричин міграції, сприяння сталому розвитку та покращення управління міграцією. Це може включати програми з розбудови потенціалу для управління кордонами, управління міграцією та захисту біженців.

1	2
Зміцнення верховенства права	ЄС повинен забезпечити, щоб усі держави-члени поважали верховенство права і захищали права мігрантів, у тому числі тих, хто шукає притулку. Це включає в себе дотримання Женевської конвенції, забезпечення доступу до послуг адвоката, а також запобігання утискам або колективним висилкам. ЄС також повинен посилити свої механізми моніторингу, щоб гарантувати дотримання основних прав на кордонах.
Заохочення легальних шляхів міграції	Створення більшої кількості можливостей для легальної міграції, таких як робочі візи, програми возз'єднання сімей та стипендії, допоможе зменшити привабливість нелегальних міграційних маршрутів і сприятиме безпечнішій та впорядкованішій міграції.
Підтримка інтеграції мігрантів	ЄС повинен надати додаткове фінансування і технічну допомогу країнам-членам для сприяння інтеграції мігрантів. Це може включати такі заходи, як мовні курси, професійне навчання та визнання кваліфікацій.
Захист прав мігрантів	Потрібно продовжувати відстоювати права мігрантів, в тому числі тих, хто шукає притулку, і забезпечувати їх захист від експлуатації, насильства та дискримінації. Це передбачає дотримання законів і стандартів ЄС, підтримку організацій громадянського суспільства та притягнення винних до відповідальності.
Вирішення середземноморської кризи	Важлива тісна співпраця з країнами, що межують з Середземним морем, для вирішення складних проблем, що спричиняють міграцію в регіоні. Це може передбачати посилення співпраці у сфері управління кордонами, пошуково-рятувальних операцій та усунення першопричин міграції в країнах, що переживають конфлікт або політичну нестабільність.
Розробка довгострокового бачення	ЄС повинен сформулювати чітке, довгострокове бачення міграційної політики, що враховує демографічні тенденції, глобалізацію та зміну клімату. Це бачення має ґрунтуватися на європейських цінностях і сприяти сталому розвитку, соціальній згуртованості та економічному зростанню

Джерело: складено автором за даними [22]

Таким чином, подолання міграційної кризи вимагає багатогранного підходу, який поєднує короткострокові заходи із довгостроковими

стратегіями. Реалізувавши зазначені дванадцять кроків, Євросоюз зможе ефективно управляти міграцією, захищати права мігрантів та сприяти більшій єдності і солідарності між своїми країнами-членами. Врешті-решт, це буде вимагати відданості спільній відповідальності, солідарності і готовності адаптуватися та розвиватися у відповідь на мінливі обставини. Отже, спільна міграційна політика Європейського Союзу розвивається та удосконалюється на постійній основі в контексті сучасних викликів. Євросоюз працює над підвищенням ефективності власної системи надання притулку, посиленням співпраці із третіми країнами, захистом прав біженців та мігрантів, посиленням власних зовнішніх кордонів та покращенням інтеграції біженців та мігрантів. Вирішуючи дані ключові завдання, Євросоюз прагне створити ефективну і комплексну міграційну політику, котра забезпечить гуманне і справедливе ставлення до всіх біженців і мігрантів.

3.2. Проблеми формування ефективної міграційної політики ЄС у сфері міграції робочої сили

Як було виявлено, у європейських дебатах завжди превалювали питання регулювання нелегальної міграції і надання притулку, й у перспективі дана тенденція не зміниться. В той же час, не варто забувати, що існує і друга, більш прихована дискусія, котра у довгостроковій перспективі буде формулювати європейську політику. Європа знаходиться в стадії економічних і демографічних перетворень, в тому числі підкріплених епідеміологічною ситуацією, які чинять поступовий, проте безперервний вплив на політичний та економічний стан.

Повільний темп реформ міграційної політики у Європейському Союзі зберігався через розбіжності що стосуються питань солідарності й розподілу відповідальності, однак восени 2020 року нова Комісія ясно дала зрозуміти,

що міграція буде одним із її абсолютних пріоритетів у здійсненні політичних реформ [80].

Гарним прикладом виступає реформа політики Європейського Союзу в сфері міграції і надання притулку їй, вже згаданий, Новий пакт про міграцію та притулок, на котрому слід детальніше зупинитися. В наш час Комісія висуває Повідомлення та пакет із 8 документів. Пакт встановлює новий підхід до надання притулку із попередньою системою добору і поверненням, розглядає питання управління кордонами, посилення готовності і реагування на кризу у поєднанні із механізмом солідарності й зовнішніми відносинами із ключовими країнами походження й транзиту. Останнє включає рекомендацію Комісії розвивати партнерство ЄС із третім країнами, закінчити переговори стосовно Директиви про Блакитну карту і розпочати консультації стосовно легальної міграції. Окрім того, надає варіанти розвитку кадрового резерву Євросоюзу, котрий буде слугувати широкою платформою для міжнародного найму громадян третіх країн [29].

Головна мета полягала нарешті в створенні «належної єдиної узгодженої міграційної політики», слабкість котрої було виявлено у період міграційної кризи. Нова політика говорить щодо пришвидшення опрацювання документів на зовнішніх кордонах їй, замість запровадження квот для держав-членів, пакт дає змогу країнам Європейського Союзу, котрі неохоче приймають мігрантів із Греції й Італії, на кшталт, (Австрія, Угорщина і Польща), робити власний внесок в міграційну політику, від імені ЄС беруть зобов'язання повернути мігрантів чи допомагають матеріально-технічною базою організації повернення останніх [40].

Така пропозиція демонструє новий, менш спірний баланс між відповідальністю та солідарністю, намагаючись догодити жорстким країнам-членам більшою гнучкістю, беручи при цьому до уваги потреби «прикордонних» країн. «Гнучкий варіант» означає, що країни, котрі відмовляються приймати на себе відповідальність за прохачів притулку та мігрантів, депортують людей, що не мають права на перебування.

Можливості для реалізації принципу солідарності через переселення доповнюються схемами «поворотного спонсорства», відповідно до котрих одна країна-член зобов'язується підтримувати повернення із іншої держави, разом із оперативною підтримкою, що надається Фронтексом, та використанням механізму координації й ефективного співробітництва із третіми країнами у реадмісії. Основна проблема полягає у тому, що ставка робиться на відповідальність держав і їхню згоду прийняти біженців, проте тут достатньо, аби кілька держав не виконали власні зобов'язання, й тоді уся зазначена система завалиться. Деякі європейські країни вже зазнали критики за незаконне витіснення мігрантів за зовнішні кордони Європейського Союзу. Пропонуючи поворотне «спонсорство» як альтернативу справжньому переселенню, Комісія ЄС ображає принцип солідарності, по суті заміщаючи повернення у країни, котрі відкидають даний принцип. Отже, новий пакт наголошує на «поверненні» чи депортації тих, хто не має права на притулок в ЄС. Проте головна проблема у тому, що повернення знаходиться в залежності від співпраці зі сторонніми країнами, що у минулому було перешкодою. Так, співпраця із третіми країнами буде мати вагоме значення для розширення і реалізації угод про реадмісію, і це буде залежати від встановлення справжнього рівноправного партнерства у короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Спричиняють занепокоєння плани Європейського Союзу, що стосуються пришвидшення опрацювання на зовнішніх кордонах, що включає розгортання постійного корпусу європейської прикордонної і берегової охорони із січня 2021 року. Відтепер, нова перевірка на кордоні займає 5 днів, впродовж котрих перевіряють стан здоров'я й ухвалюють рішення щодо того, яка країна буде нести відповідальність за людину. Швидкі процедури на зовнішніх кордонах будуть контрпродуктивними та збільшать систематичну неефективність в таких країнах, як Греція. Така швидка процедура залишає мігрантам менше гарантій на схвалення, що із погляду верховенства закону викликає ряд побоювань, так як деякі країни Євросоюзу мають погану

репутацію стосовно обох процедур надання притулку і забезпечення прийому [41].

Так можна бачити, що лідери Європейського Союзу прагнули зробити наголос на «нову систему» та відхід від наявної системи «Дублін III», проте в цілому пакт зостається схожим. Як і раніше, головна відповідальність за прохачів притулку лежить на країні, у котру вони прибувають першою. Тому можливо дійти висновку, що акцент залишається на нелегальній міграції, а не на міграції в цілому. Міграційна політика все ще характеризується відсутністю єдиної європейської політики надання притулку й міграції, однак запровадження нового пакту хоча б визнає ряд структурних слабкостей системи Європейського Союзу. Проте, необхідно відзначити, що у новому Пакті інтеграції приділяється належна увага, що виступає вагомим для соціальної згуртованості і динамічної економіки. Хоча уряди несуть основну відповідальність за створення і реалізацію соціальної політики, Євросоюз відіграє головну роль в підтримці країн-членів за допомогою фінансування, розроблення керівних вказівок та розвитку відповідних партнерств. Пакт містить питання інклюзивної освіти; покращення можливостей працевлаштування і визнання навичок, співробітництво для сприяння інтеграції ринку праці, підтримки бізнесу й обмін передовим досвідом між країнами-членами; розширення доступу до медичних послуг для мігрантів, інформування про їхні права і надання адекватного житла – усе це здійснюється за підтримки фондів Європейського Союзу (Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд +, Фонд притулку та міграції й Invest EU) [28].

Так, план дій буде реалізовано завдяки мобілізації фінансування ЄС і створенню партнерських відносин з усіма учасниками: мігрантами, приймаючими громадами, соціальними та економічними партнерами, громадянським суспільством, місцевою та регіональною владою, а також приватним сектором. Це розширить можливості приймаючих спільнот і підтримає їхню роль у розробці та реалізації інтеграційних заходів і програм,

а також підкреслить їхню відповідальність за участь у житті приймаючого суспільства. Так само будуть задіяні цифрові інструменти, що покращить доказову базу, моніторинг результатів і допоможе в розробці подальшої політики.

Розглядаючи тенденції розвитку чинників впливу на міграцію 2023 року, слід зауважити, що в прогнозі міграції на найближчий рік втеча і вимушене переміщення, як і раніше, становитимуть значну частку або навіть зростаючу частку серед міжнародних мігрантів. Економічні наслідки пандемії, конфлікти, бідність і зміна клімату – все це проблеми, які залишаються і які, ймовірно, погіршуватимуться найближчими роками.

Наступним зовнішнім чинником, що впливає на міграційний порядок денний, став COVID-19, який вкотре піддав випробуванню солідарність у ЄС. Хоча основна увага приділялася впливу пандемії на охорону здоров'я та європейську економіку, але, на відміну від кризи, пандемія зачепила всіх членів і ще більше розділила держави в питанні нелегальної міграції, оскільки під час розроблення політики в цій сфері, як і раніше, домінують національні інтереси.

У зв'язку з пандемією нелегальних мігрантів стали розглядати як розповсюджувачів, що призвело до введення ще більш обмежувальних заходів у більшості країн-членів ЄС. Обмежувальні заходи, вжиті деякими державами-членами, включали відновлення внутрішнього прикордонного контролю в Шенгенській зоні для запобігання нелегальним вторинним переміщенням мігрантів із сусідніх держав під приводом захисту здоров'я населення. У деяких державах, таких як Австрія, Данія, Франція, Німеччина і Швеція, були введені прикордонні перевірки [42].

Ефективність міграційної політики ЄС на сучасному етапі (2021-2022 роки) залишається предметом дискусій серед науковців та політиків. Попри те, що ця політика допомогла забезпечити захист і допомогу біженцям та шукачам притулку, вона також зіткнулася з низкою викликів і критики.

Одним із проблемних аспектів міграційної політики ЄС є відсутність скоординованого підходу до управління міграційними потоками. Міграційна політика ЄС базується на принципі солідарності та розподілу відповідальності між державами-членами. Однак, на практиці деякі держави-члени неохоче беруть на себе справедливу частку відповідальності за прийом біженців і шукачів притулку. Як наслідок, тягар приймання біженців та шукачів притулку непропорційно лягає на плечі кількох держав-членів, таких як Італія та Греція, які розташовані на зовнішніх кордонах ЄС.

Іншим проблемним аспектом міграційної політики ЄС є екстерналізація прикордонного контролю до третіх країн. ЄС уклав угоди з кількома третіми країнами, такими як Туреччина, Лівія та Марокко, з метою запобігання нелегальній міграції та контролю своїх зовнішніх кордонів. Однак зазначені угоди критикують за порушення прав біженців і шукачів притулку та неналежний захист.

Крім того, міграційну політику ЄС критикують за її недостатню ефективність у боротьбі з першопричинами міграції. ЄС вжив низку заходів для усунення першопричин міграції, таких як допомога в розвитку та дипломатичні ініціативи, але ці заходи були розкритиковані як недостатні та неефективні в усуненні першопричин вимушеного переміщення.

Незважаючи на ці виклики, міграційна політика ЄС має певні успіхи. Наприклад, схема переселення ЄС допомогла забезпечити захист і допомогу тисячам біженців і шукачів притулку, а підтримка ЄС берегової охорони Лівії сприяла значному скороченню кількості нелегальних мігрантів, які перетинають Середземне море.

Отже, ефективність міграційної політики ЄС на сучасному етапі залишається предметом дискусій. Незважаючи на певні успіхи в наданні захисту і допомоги біженцям і шукачам притулку, вона також зіткнулася з низкою проблем і критики, таких як відсутність скоординованого підходу до управління міграційними потоками, екстерналізація прикордонного контролю в треті країни і недостатнє усунення першопричин міграції.

3.3. Шляхи вдосконалення регулювання міжнародної міграції робочої сили в країнах ЄС

Виділяючи тенденції на 2023 рік, Європейський Союз та держави-члени мають слідувати двом паралельним напрямкам: вжиття заходів задля розв'язання короткострокових проблем, та продовження середньо- та довгострокової роботи із реформування усієї європейської системи за наступними пунктами:

1. Нелегальна міграція як головна тема європейських дебатів та ситуація в основних країнах походження. Питання нелегальної міграції і надання притулку будуть займати домінуючі позиції в міграційних дебатах, а міграційна ситуація в європейському регіоні буде формуватися у відповідності до розвитку подій в конфліктних зонах Середнього та Близького Сходу, Африки й України. До того ж, велика криза переміщення населення у Латинській Америці все більше буде позначатись на Європі. Більшість геополітичних прогнозів очікують продовження чи зростання нестабільності у даних регіонах, таким чином, немає жодних підстав вважати, що міграційний тиск у бік Європи зменшиться [64].

2. Міграційний шлях Східного Середземномор'я як головна точка доступу. У 2020-2022 р. спостерігався зсув маршрутів нелегальної міграції в бік Східного Середземномор'я. З огляду на ситуацію в основних регіонах походження і з огляду на припущення, що угоди про співпрацю укладатимуться на Західному і Центральному Середземноморських маршрутах, Східно-Середземноморський міграційний маршрут стане основною точкою доступу до Євросоюзу у 2024 році і зазнає більшого тиску [50].

3. Вторинні переміщення всередині Європейського Союзу. Переміщення тих, хто просить притулку із першої держави-члена, де вони подали власну заяву, в іншу виступає загальною проблемою для європейської системи. В 2021 році прослідковувався пік звернень громадян із

латиноамериканських країн, понад як 90% таких заявок було подано в Іспанії. Зважаючи на похмурі перспективи у латиноамериканських країнах, вимушена міграція із даних країн до Європи, скоріш за все, буде продовжуватись, а насичення іспанського ринку праці і житла може спричинити вторинне переміщення латиноамериканських громадян до інших держав-членів Європейського Союзу.

4. Brexit та статус мігрантів із Європейського Союзу та Сполученого Королівства. Вільне пересування громадян Євросоюзу і Великобританії припинилося 31 січня 2020 року, так як в Сполученому Королівстві працювала велика кількість емігрантів, статус працівників Євросоюзу у Великобританії після Брекзиту може перетворитися на розмінну монету у переговорах й викликати додаткові розбіжності між державами-членами Європейського Союзу. Отже, нова Комісія може зіштовхнутись із деякими проблемами, пов'язаними зі збереженням єдності між всіма державами-членами що стосується міграційної теми, цього разу пов'язаної із питаннями трудової і правової міграції у межах колишнього Європейського Союзу 28 [72].

5. Полегшення та пришвидшення інтеграції мігрантів на місцевих ринках праці як вагомого кроку на шляху до соціальної інтеграції. Наслідки демографічного старіння все більше відчуваються на європейських ринках праці, що вимагає розширення можливостей для трудової міграції. Перед європейськими урядами постане завдання здійснити чіткіше розмежування між кваліфікованою й іншими видами міграції і більш чітко пояснити значущість залучення робочих мігрантів. Розроблення спільної стратегії стосовно трудової міграції і мобільності всередині Європейського Союзу може коригувати ринок праці й підвищити потенціал довгострокового зростання, в даному контексті усунення бар'єрів для працевлаштування, економічної ініціативи й переміщення мігрантів має економічний сенс.

6. Житлова ситуація виступає ще однією провідною проблемою: відсутність доступного житла може створювати перешкоди для внутрішньої

мобільності і заважати мігрантам переїжджати у райони, де попит на робочу силу є високим.

7. Не приділяється відповідної уваги возз'єднанню сімей (основний компонент легальної міграції у Європейському Союзі та одна із груп із найнижчим рівнем зайнятості) й трудовій інтеграції членів сім'ї після прибуття в Європу. В багатьох із зазначених правових аспектів відсутній спільний підхід, так як законодавство варіюється від держави до держави.

8. Переселення осіб, котрі шукають притулку: поточні Дублінські правила, які окреслюють, яка країна відповідає за подання клопотання щодо надання притулку, лягають несправедливим тягарем на прикордонні країни Європейського Союзу. Наріжним каменем реформи буде перерозподіл осіб, котрі шукають притулку, між державами-членами в залежності від їхнього населення й економічних показників. Однак, не дивлячись на зусилля Німеччини і Франції, зазначена ідея була неприйнятною для багатьох європейських урядів, котрі сприймають систему переселення як тригер нелегальної міграції. В 2023-2024 роках вказане питання зостанеться проблемою [35].

9. Міграційна ситуація у Греції і Туреччині. Обидві країни зіштовхнулися зі зростаючим тиском в 2020-2022 роках, що має зв'язок із великою кількістю біженців, до того ж, зі зростанням кількості мігрантів та біженців, котрі перетинають їхні території задля того аби дістатися до Західних та Північних держав-членів Європейського Союзу. В 2023-2024 році Євросоюз повинен буде надати максимально можливу підтримку на всіх рівнях, аби запобігти перевантаженості Греції і Туреччини, а також зберегти Угоду ЄС – Туреччина, що через напруженість у дипломатичних відносинах між Європейським Союзом й Туреччиною, стало політично складним питанням.

10. Посилення глобальної ролі Європейського Союзу: проект наступного семирічного бюджету пропонує істотно більше фінансування для країн-партнерів за межами Євросоюзу в напрямку сталого розвитку,

консолідації демократії і викорінення бідності. Однак, питання щодо того, чи зможе фінансова підтримка країн походження ефективно стримувати міграцію до Європи, спричиняє великі суперечки [64].

Базуючись на здійсненому дослідженні сучасних тенденцій, можливо висунути наступні рекомендації що стосуються подальшої реалізації міграційної політики Європейського Союзу:

1) Обмеження нелегальної імміграції до Європейського Союзу при забезпеченні доступу біженців до захисту (як у Європі, так й у регіонах походження) вимагає щільної співпраці не лише між державами-членами Євросоюзу, але й із країнами походження та транзиту.

2) Додержання прав людини повинно бути у центрі європейської політики у галузі міграції і притулку, особливо у світі, який пережив коронавірус. Необхідно переглянути схему одержання гуманітарних віз у Євросоюзі із розгортанням мобільних візових підрозділів у ключових місцях в країнах походження й транзиту.

3) Щодо трудової міграції, багато країн походження підтримають обмеження незаконної міграції у Європейський Союз лише у тому випадку, якщо держави-члени Євросоюзу запропонують значні можливості для легальної міграції і працевлаштування у Європі. Співпраця у формі партнерства в сфері професійних навичок у довгостроковій перспективі може сприяти збільшенню легальної міграції і зменшенню нелегальної.

4) Повернення та реінтеграція слугитимуть найбільшими проблемами у майбутні роки. Як і раніше, відсутні надійні дані щодо успішності повернення, насамперед депортації. Не дивлячись на багато домовленостей, співробітництво із повернення на практиці нерідко є не таким гладким. Європейський Союз має вивчити із країнами походження питання, як зробити процес депортації політично стійким в країнах походження.

5) Початок дії нового Пакту Європейської комісії, та реформа Спільної європейської системи притулку, продемонстрували, що Дублінська угода досі не удосконалена та сповільнює подальший прогрес, держави мають

значні розбіжності що стосується здійсненості і масштабів переселення мігрантів. Застосування індивідуального підходу і просування окремих законодавчих пропозицій між державами-членами, може допомогти знайти вихід із глухого кута. Таким чином, у тому числі, пропозиції стосовно обов'язкового переселення між країнами-членами Європейського Союзу можуть бути замінені добровільною системою допомоги державам-членам, котрі одержали непропорційно велику кількість мігрантів.

6) Переговори стосовно Багаторічної фінансової структури Європейського Союзу на 2021-2027 роки (MFF) пропонують вагоме вікно задля зміцнення фінансової солідарності між державами-членами що стосується притулку і міграції. Виокремлена стаття бюджету, котра компенсує державам-членам за кожного отриманого шукача притулку, буде одним із ефективних інструментів для забезпечення більшої солідарності.

В рамках майбутніх змін можливо розглядати розподіл видатків на управління кордонами і захист біженців між країнами-членами Європейського Союзу, а не державою-членом, котра реалізує конкретну дію. Аналогічний механізм можливо застосовувати для підтримки добровільного переселення біженців між країнами-членами. Наступна MFF повинна також збільшити додаткове фінансування біженців із країн, котрі не входять до Євросоюзу, що у свою чергу виправдано гуманітарними міркуваннями і запобіганням вторинній міграції до Європи.

7) Задля того аби просунути політику Європейського Союзу у сфері притулку і міграції у напрямі більшої солідарності між державами-членами Євросоюзу, пропонується створити механізм моніторингу задля збору інформації й експертного оцінювання внеску кожної держави-члена до всіх елементів політики надання притулку й міграції.

8) В майбутні роки інтеграція стане критичним викликом для усієї Європи. Навіть коли національна політика в ході пандемії мала обмежувальний характер, сили на користь перерозподілу, інтеграції і законних шляхів в'їзду існували у містах та муніципалітетах по всій Європі.

Ймовірно, прийшов час розглянути питання щодо надання більшої кількості фінансових коштів та повноважень містам, що стосується політики міграції і притулку. Зазначений спосіб може бути більш дієвим, аніж на національному рівні, у створенні сприятливого середовища для мігрантів. Майбутній бюджет Європейського Союзу повинен зміцнити роль міст, надавши останнім фінансові можливості для розв'язання питань інтеграції, на заходи боротьби із расизмом та стимулів для місцевого бізнесу наймати біженців [50; 35].

Міграційна політика Європейського Союзу є одним з найактуальніших питань останніх років. З огляду на виклики, пов'язані з нерегульованою міграцією, пандемією COVID-19 та конфліктами на Близькому Сході, в Африці та в Україні, ЄС потребує розробки комплексної стратегії управління міграційними процесами. Вагомим є відзначити, що Євросоюз досяг певного прогресу у вирішенні проблем, які мають зв'язок із міграцією. Новий Пакт про міграцію та притулок, запропонований Європейською комісією у вересні 2020 року, виступає кроком до більш скоординованого та комплексного підходу до міграції. Пакт на меті має забезпечити ефективну, справедливу і стійку систему міграції і притулку, водночас беручи до уваги потреби держав-членів. Проте, впровадження Пакту здійснюється досить повільно, так як деякі держави-члени висловлюють застереження що стосується певних аспектів пропозицій. На кшталт, деякі держави-члени виступають проти обов'язкового переселення тих хто шукає притулку, водночас як інші стурбовані запропонованою перевіркою усіх шукачів притулку на зовнішніх кордонах Європейського Союзу. Зазначені розбіжності можуть стати причиною затримок у виконанні Пакту, до того ж підірвати зусилля Євросоюзу із розробки спільної міграційної політики. До ще одного фактору, котрий може здійснити вплив на розвиток міграційної політики Європейського Союзу, відноситься зміна геополітичного ландшафту. Конфлікти, що тривають на Близькому Сході, в Африці, війна в Україні, а також політична нестабільність у таких країнах, як Білорусь, можуть

призвести до збільшення міграції до ЄС. Це може створити додатковий тиск на міграційну систему ЄС, а також загострити існуючу напруженість між державами-членами щодо розподілу шукачів притулку. З огляду на ці виклики, існує кілька можливих сценаріїв розвитку міграційної політики ЄС у 2023-2024 роках (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Варіанти сценаріїв розвитку міграційної політики ЄС у 2023-2024 роках

Сценарій 1	Суть цього сценарію полягає в тому, що ЄС продовжуватиме повільно просуватися до імплементації Нового пакту про міграцію та притулок. Це може призвести до подальших розбіжностей між державами-членами, а також до подальших затримок у вирішенні проблем, пов'язаних з нерегульованою міграцією.
Сценарій 2	Продовження поточного статус-кво з поступовими змінами та адаптацією до існуючих політичних рамок. ЄС займе більш проактивну позицію щодо міграції і розробить більш комплексну і скоординовану стратегію управління міграцією. Цей сценарій передбачає постійні зусилля, спрямовані на підвищення ефективності міграційної політики ЄС за допомогою таких заходів, як збільшення фінансування управління міграцією, посилення прикордонного контролю та посилення співпраці між державами-членами.
Сценарій 3	Цей сценарій полягає в тому, що ЄС зіткнеться зі значними проблемами в управлінні міграцією, що може призвести до кризи в міграційній системі ЄС. Це може призвести до зростання напруженості у відносинах між державами-членами, а також до краху міграційної політики ЄС.

Джерело: складено автором

Однак, важливо зазначити, що ефективність таких заходів може бути обмеженою, оскільки вони не спрямовані на усунення першопричин міграції, таких як бідність, конфлікти та погіршення стану довкілля. Для вирішення цих проблем ЄС, можливо, доведеться долучитися до більш комплексних і скоординованих зусиль, спрямованих на сприяння сталому розвитку, світобудівництву та захисту навколишнього середовища в країнах походження мігрантів.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження, сформулюємо висновки.

Було встановлено, що міграція представляє переміщення людей від одного місця в інше, що обумовлюється різними намірами й причинами. Міграція в більшості має зв'язок з ширшими глобальними соціальними, економічними, технологічними й політичними трансформаціями. Останні здійснюють вплив на існування потреби у збиранні й аналізі статистичних даних щодо міграційних потоків, а також у якісно розробленій системі їх регулювання. Підтвердились очікування стосовно того, що реалізація принципу вільного пересування людей справила позитивний і значний вплив на кількість мігрантів усередині Європейського Союзу. Сформована «зона свободи» потребує вжиття заходів у напрямку зміцнення зовнішніх кордонів Європейського союзу і розробки комплексних інструментів у міграційній політиці, а також застосування положень обмежувального характеру. У зв'язку з зазначеним, ЄС було спрямовано зусилля на створення ефективної, гуманітарної та безпечної міграційної політики.

Було визначено, що міжнародна трудова міграція являє собою пошук ліпших економічних можливостей, а також засобів до існування поза межами національних кордонів. Міжнародна трудова міграція – складне явище. Її складність, як правило, обумовлена економічною нерівністю, дисбалансом на ринку праці та прагненням до вищого рівня життя. Будучи основоположним аспектом глобалізації, остання здійснює вплив на окремих людей, країни, що відправляють і приймають мігрантів, і світову спільноту загалом. Суть і причини міжнародної трудової міграції відображають взаємопов'язаність сучасного світу, створюючи, з одного боку, можливості, а з іншого – виклики, які вимагають продуманої політики й управління з метою максимізації її переваг у ході розв'язування проблем.

Було узагальнено, що складна природа міжнародної міграції обумовлює те, що методологічні засади її аналізу є різноманітними та

багатогранними. Застосовуючи широкий спектр кількісних та якісних методів, міждисциплінарних підходів та етичних міркувань для всебічної оцінки цілей, наслідків та ефективності міграційної політики, можна одержати більш глибоке розуміння багатогранних викликів й можливостей, що їх формує така політика. Вказане дасть можливість приймати більш обґрунтовані рішення, а також проводити реформи, ґрунтуючись на фактичних даних.

Досліджені тенденції в міграційній політиці Європейського Союзу продемонстрували складний ландшафт, який обумовлений різноманітними соціально-політичними факторами. Еволюція зазначеної політики відображає постійний пошук балансу між гуманітарними імперативами, економічними міркуваннями, міркуваннями безпеки, а також національними інтересами держав-члені. Незважаючи на зусилля, спрямовані на гармонізацію та солідарність, відмінності між країнами-членами зберігаються, що призводить до труднощів у досягненні єдиної та узгодженої міграційної політики. Адаптивність і реагування на динамічні геополітичні події в поєднанні з цілісним підходом, що враховує багатогранні аспекти міграції, залишаються вирішальними у формуванні майбутньої траєкторії міграційної політики ЄС.

Було встановлено, що відсутність рівномірного розподілу мігрантів по території Європейського Союзу загострив регіональні відмінності, посиливши навантаження на місцеві громади та викликавши обурення щодо новоприбулих. Часом вказане спричиняло соціальні заворушення, дискримінацію та ксенофобію. Крім того, мала місце конкуренція за робочі місця та житло підживлює антиімігрантські настрої, особливо в районах з високим рівнем безробіття та бідності.

Було визначено, що в ЄС досі не існує єдиної політики щодо трудової міграції. У кожній країні свій власний набір правил і норм. У зв'язку з зазначеним була обґрунтована потреба у всеосяжній загальноєвропейській політиці щодо трудової міграції. Така політика повинна враховувати потреби як роботодавців, так і мігрантів, а також забезпечувати захист прав трудових

мігрантів. Вона також повинна передбачати вільне пересування мігрантів між країнами, дозволяючи їм шукати кращі можливості і жити там, де вони обирають. Крім того, будь-яка політика щодо трудової міграції повинна також вирішувати питання інтеграції. Мігранти, які приїжджають до ЄС, повинні мати можливість легко інтегруватися в суспільство, мати доступ до мовних курсів, освіти та інших послуг, які допоможуть їм облаштуватися на новому місці. Без належної інтеграції мігранти можуть зіткнутися з труднощами в пошуку роботи, доступі до охорони здоров'я і взагалі відчуті себе частиною суспільства

Було з'ясовано, що пільна міграційна політика Європейського Союзу розвивається і вдосконалюється на постійній основі в контексті сучасних викликів. Європейський Союз активно працює над підвищенням ефективності своєї системи надання притулку, посиленням співпраці з третіми країнами, захистом прав мігрантів і біженців, зміцненням своїх зовнішніх кордонів і поліпшенням інтеграції мігрантів і біженців. Вирішуючи зазначені ключові завдання, останній прагне створити комплексну та ефективну міграційну політику, яка забезпечить справедливе та гуманне ставлення до всіх мігрантів та біженців.

Було визначено, на сучасному етапі ефективність міграційної політики ЄС лишається предметом дискусій. Хоча й прослідковуються певні успіхи в наданні захисту й допомоги біженцям і шукачам притулку, але така політика також зіткнулася з низкою проблем і критики.

Таким чином, було узагальнено, що Європейський Союз стикається зі значними викликами в управлінні міграцією, і перспективи розвитку міграційної політики Європейського Союзу у 2023-2024 роках є невизначеними. Однак, застосовуючи більш комплексний і скоординований підхід, Європейський Союз міг би розробити більш ефективну стратегію управління міграцією, а також усунути першопричини нерегульованої міграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аверіхіна Т. В., Шаркова Г. І. Міжнародна міграція робочої сили: види, причини та фактори розвитку. *Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту*: Матеріали VII міжнарод. наук.-практ. конф. (28 травня 2018 р.). Одеса, 2018. С. 197-198. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/7866/1/197-198.pdf> (дата звернення: 04.11.2023)
2. Бакала А. А. Теоретико-методологічні засади дослідження правових основ міграційної політики Європейського Союзу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*: зб. наук. пр. Одеса. Серія. Юриспруденція. 2016. Вип. 23. С. 220-223. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc23/57.pdf> (дата звернення: 06.11.2023)
3. Дзеніс О., Шарко Н. Міжнародна міграція робочої сили в сучасних умовах та її вплив на міграційну політику держави. *Економіка та суспільство*. 2022. №37. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-20> (дата звернення: 02.11.2023)
4. Європейська Рада схвалила Пакт імміграції та надання притулку. *Радіо Свобода*. 2008. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1330444.html> (дата звернення: 08.11.2023)
5. Зелінська О. М. Сутність міжнародної міграції робочої сили та оцінка сучасного рівня інтеграції України в міждержавний ринок робочої сили. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*: науковий журнал. 2020. Вип. 16. Т. 2. С. 28-36.
6. Іжевський П., Кравець І. Міжнародна трудова міграція робочої сили та її вплив на внутрішній ринок праці України. *Економіка та суспільство*. 2022. №45. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-12> (дата звернення: 10.11.2023)
7. Кияшко О. М., Гузь В. О. Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на українську економіку. *Науковий вісник Ужгородського*

національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 20, ч. 2. С. 33-36.

8. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 560 с.

9. Концепція державної міграційної політики України (нова редакція). Доповідна записка. Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів. 2019. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/e20190802.pdf> (дата звернення: 12.11.2023)

10. Короленко Н. В., Петросян А. А. Міжнародна міграція робочої сили: причини та наслідки. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8515> (дата звернення: 05.11.2023).

11. Кортукова Т. О. Правове регулювання спільної імміграційної політики Європейського Союзу: дис. ... доктора філософії. 293 «Міжнародне право». Київський університет права НАН України; Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2021. 229 с.

12. Курилюк Ю., Родінова, Н. Овчар П. Проблеми та перспективи міграційної політики ЄС. *Економіка та суспільство*. 2022. №46. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-34> (дата звернення: 14.11.2023)

13. Логвина В.Л. Політологія: навч. посіб. Київ: Центрнавч. л-ри, 2006. 304 с.

14. Макар Ю.І., Докаш О.Ю., Лаврук Т.П. Політо-логія: навч. посіб. Чернівці: Чернів. нац. ун-тім. Ю. Федьковича, 2010. 595 с.

15. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія. Київ: НІСД, 2018. 472 с.

16. Оснач О. Деякі аспекти визначення концептуальних засад та пріоритетів міграційної політики України. *Дослідження міжнародної економіки*: Зб. наук. пр. Київ: ІСЕМВ НАН України, 2011. № 2 (67). С. 168-177.

17. Про зовнішню трудову міграцію: Закон України від 05.11.2015 № 761-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text> (дата звернення: 16.11.2023)
18. Пуригіна О., Сардак С. Міжнародна міграція: навч. посіб. Київ, 2007. 342 с.
19. Регулювання міграції: Прийом біженців з України. *European Union*. 2023. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-refugees-ukraine_uk (дата звернення: 18.11.2023)
20. Рігерт Б. Що зміниться в міграційній політиці ЄС в 2023 році? *DW*. 2022. URL: <https://www.dw.com/uk/so-zminitsa-u-migracijnij-politici-es-v-2023-roci/a-64220445> (дата звернення: 20.11.2023)
21. Синипостол В. В. Міжнародна трудова міграція: причини, тенденції та наслідки. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/161.pdf> (дата звернення: 22.11.2023)
22. Сокурєнко В. А., Хрякова Н. О. Міграційна політика ЄС: сучасні парадигми. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія Право. 2021. Вип. 63. 243 с. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/232260/231073> (дата звернення: 24.11.2023)
23. Солідарність ЄС з Україною. *European Union*. 2023. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/information-people-fleeing-war-ukraine_uk (дата звернення: 23.11.2023)
24. Солонінко К.С. Міжнародна економіка: навч. посіб. Київ: Кондор, 2018. 380 с.
25. Файсал М. Л. Методологічні основи визначення міграційної політики. *Держава та регіони*. Серія: Державне управління. 2018. №3 (63). С. 20-24. URL: http://www.pa.stateandregions.zp.ua/archive/3_2018/6.pdf (дата звернення: 21.11.2023)
26. Хомра А. Миграция населения: вопросы теории, методики исследования. Київ: «Наук. думка», 1979. 146 с.

27. Чумакова В. Наукові підходи та методи дослідження міграційної політики в європейській науковій літературі. URL: <http://fmv-visnyk.pp.ua/wp-content/uploads/2016/2013-10/13.pdf> (дата звернення: 19.11.2023)
28. A comprehensive policy on migration: European Commission sets out way forward. *European Commission*. 2021. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_2964 (дата звернення: 17.11.2023)
29. A new Pact on Migration and Asylum. *European Commission*. 2020. URL: https://ec.europa.eu/info/publications/new-pact-migration-and-asylum_en (дата звернення: 15.11.2023)
30. Beneficiaries of temporary protection at the end of the month by citizenship, age and sex – monthly data. *Eurostat*. 04.11.2023. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asytpsm__custom_8397216/settings_1/table?lang=en (дата звернення: 13.11.2023)
31. Bird L. Smuggling in the time of COVID-19: The impact of the pandemic on human-smuggling dynamics and migrant protection risks. *Global Initiative Against Transnational Organized Crime*, 2020. 34 p.
32. Carrera S., Guild E. The European Union and the Refugee Crisis: The Limits of Integration. *International Spectator*. 2015. №50(3). P. 38-50.
33. Common European asylum system. *European Union*. 2023. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/common-european-asylum-system_en (дата звернення: 11.11.2023)
34. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. *Commission of the European Communities*. 2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0359:FIN:EN:PDF> (дата звернення: 09.11.2023)
35. De Bruycker P. The future of EU asylum and migration policy. *European Parliament Research Service*. 2021. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/658210/EPRS_BRI\(2021\)658210_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/658210/EPRS_BRI(2021)658210_EN.pdf) (дата звернення: 07.11.2023)

36. Estimated number of refugees from Ukraine recorded in Europe and Asia since February 2022 as of September 12, 2023, by selected country. *Statista*. 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/1312584/ukrainian-refugees-by-country/> (дата звернення: 05.11.2023)
37. Estimated net migration figures in Europe in 2023, by country. *Statista*. 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/686124/net-migration-selected-european-countries/> (дата звернення: 03.11.2023)
38. Estimated total Ukrainian refugee costs in selected countries worldwide from March 2022 to June 2023. *Statista*. 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/1312602/ukrainian-refugee-cost-by-country/> (дата звернення: 02.11.2023)
39. EU external borders in October: Number of irregular entries on the rise. *Frontex*. 14.11.2022. URL: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-external-borders-in-october-number-of-irregular-entries-on-the-rise-7CiZBL> (дата звернення: 04.11.2023)
40. European Agenda on Migration. *European Commission*. 2023. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf (дата звернення: 06.11.2023)
41. European Commission: EU Council. *Inform. System*. 2023. URL: https://ec.europa.eu/info/index_en (дата звернення: 08.11.2023)
42. European Parliament: EU Bibliogr. *Inform. System*. 2023. URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en> (дата звернення: 10.11.2023)
43. Eurostat: рейтинг найбезпечніших країн Європи. ВПольщі.pl. 2022. URL: <https://vpolshchi.pl/eurostatrejting-najbezpechnishih-krayin-yev-6780554852113312a> (дата звернення: 12.11.2023)
44. EU solidarity with Ukraine. European Council. *Council of the European Union*. 2023. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-response-ukraine-invasion/eu-solidarity-ukraine/> (дата звернення: 14.11.2023)

45. EU support for Ukraine. *European Union*. 2023. URL: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-support-ukraine_en (дата звернення: 16.11.2023)
46. Fiddian-Qasmiyeh E., Loescher G., Long K., Sigona N. *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies*. Oxford University Press. 2014. 85 p.
47. Furness M., Ghica L.-A., Lightfoot S., Szent-Iványi B. EU development policy: evolving as an instrument of foreign policy and as an expression of solidarity. *Journal of Contemporary European Research*. 2020. 16(2). P. 89–100. URL: <https://doi.org/10.30950/jcer.v16i2.1156> (дата звернення: 18.11.2023)
48. Geddes A. The EU's migration policy: between national preferences and community interests. *Journal of Common Market Studies*. 2019. 57(S1). P. 141-156.
49. Gianpiero Dalla, Zuanna Christopher, Hein Ferruccio Pastore. Migration and Political Challenges in Times of Crisis in the EU. URL: <https://population-europe.eu> (дата звернення: 20.11.2023)
50. Guild E. EU asylum and migration policy: Future prospects in the post-COVID-19 context. *International Journal of Refugee Law*. 2021. 33(1). P. 1-19.
51. Handbook on European law relating to asylum, borders and immigration. *European Union Agency for Fundamental Rights*. 17 December 2020. URL: <http://fra.europa.eu/en/publication/2020/handbook-european-law-relating-asylum-borders-and-immigration-edition-2020> (дата звернення: 22.11.2023)
52. ILO Global Estimates on International Migrant Workers Results and Methodology. *International Labour Organization*. 2021. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_808935.pdf (дата звернення: 24.11.2023)
53. International Migration Outlook 2022. *Organisation for Economic Cooperation and Development*. 2023. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/3>

0fe16d2-en/index.html?itemId=/content/publication/30fe16d2-en (дата звернення: 23.11.2023)

54. Jonjić T. Immigration in the EU: policies and politics in times of crisis 2007–2012. URL: <https://www.eui.eu/Projects/EUDO/Documents/2012/Publications/EUDORReport5.pdf> (дата звернення: 21.11.2023)

55. Knowledge Centre on Migration and Demography (KCMD) Data Portal. *Knowledge Centre on Migration and Demography*. 2023. URL: https://migration-demography-tools.jrc.ec.europa.eu/atlas-migration/country-profiles?selection=EU27_2020#POP_MIG (дата звернення: 19.11.2023)

56. Migrant integration statistics - regional labour market indicators. *Eurostat*. 2023. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migrant_integration_statistics_-_regional_labour_market_indicators#Employment_rate (дата звернення: 17.11.2023)

57. Migration in EU – Statistics and Facts. *Statista*. 2023. URL: <https://www.statista.com/topics/4046/migration-in-europe/#topicOverview> (дата звернення: 15.11.2023)

58. Minderhoud P. Regulation of EU Labour Migration: At a Crossroads after the New Pact on Migration and Asylum? *UtrechtLawReview.org*. 2023. URL: <https://utrechtlawreview.org/articles/10.36633/ulr.749#xrn40> (дата звернення: 13.11.2023)

59. Mofijur M., Rizwanul Fattaha I. M., Asraful Alam Md., Saiful Islam A. B. M., Chyuan Ong H., Ashrafur Rahman S. M., Najafi G., Ahmed S. F., Alhaz Uddin Md., Mahlia T. M. I. Impact of COVID-19 on the social, economic, environmental and energy domains: lessons learnt from a global pandemic. *Sustainable Production and Consumption*. 2021. 26. P. 343–359. URL: <https://doi.org/10.1016/j.spc.2020.10.016> (дата звернення: 11.11.2023)

60. Multilingual Demographic Dictionary. URL: <http://www.demopaedia.org/tools/> (дата звернення: 09.11.2023)

61. Number of asylum-seekers granted applying for asylum, being accepted for asylum, and being rejected for asylum in selected European countries

in 2022. *Statista*. 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/293350/asylum-grants-in-europe/> (дата звернення: 07.11.2023)

62. Number of border crossings between Ukraine and Central and Eastern European (CEE) countries after Russia's invasion of Ukraine from February 24, 2022 to November 5, 2023, by selected country. *Statista*. 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/1293403/cee-ukrainian-refugees-by-country/> (дата звернення: 05.11.2023)

63. Number of illegal crossings between border-crossing points in the European Union from 2009 to 2022. *Statista*. 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/454775/number-of-illegal-entries-between-bcps-to-the-eu/> (дата звернення: 02.11.2023)

64. OECD 2020 International Migration Outlook 2020. *OECD Publishing*. Paris, 2020. URL: https://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/social-issues-migrationhealth/international-migration-outlook-2020_ec98f531-en#page4 (дата звернення: 04.11.2023)

65. Record arrivals on Western African route in October. *Frontex*. 15.11.2023. URL: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/record-arrivals-on-western-african-route-in-october-uNCHfO> (дата звернення: 06.11.2023)

66. Refugee inflow from Ukraine. European Council. *Council of the European Union*. 2023. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/> (дата звернення: 08.11.2023)

67. Report on new avenues for legal labour migration 2020/2010(INI). *European Parliament*. 26.4.2021. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0143_EN.html (дата звернення: 10.11.2023)

68. Social, economic and fiscal effects of immigration into the EU. *Competence Centre on Foresight*. 2023. URL: https://knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/topic/increasing-significance-migration/political-social-aspects-migration_en (дата звернення: 12.11.2023)

69. Szymańska J., Kugiel P. Development aid as a tool of the EU's migration policy. *Studia z Polityki Publicznej*. 2020. 7(4). P. 65–81. <https://doi.org/10.33119/KSzPP/2020.4.4> (дата звернення: 14.11.2023)
70. Tampere European Council 15 and 16 October 1999 Presidency Conclusions. European Parliament. URL: https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm#с (дата звернення: 16.11.2023)
71. Triandafyllidou A. . The Handbook of European Migration Policies. Oxford University Press. 2011.
72. Triandafyllidou A. The future of EU migration policy: A perspective from the outside. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2020. 46(10). P. 2054–2063.
73. Watermeyer R., Shankar K., Crick T., Knight C., McGaughey F., Hardman J., Suri V. R., Chung R., Phelan D. «Pandemia»: a reckoning of UK universities' corporate response to COVID-19 and its academic fallout. *British Journal of Sociology of Education*. 2021. №42(5-6). P. 651–666. URL: <https://doi.org/10.1080/01425692.2021.1937058> (дата звернення: 17.11.2023)
74. What is the New Pact on Migration and Asylum of the EU? *European Commission*. 2023. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/new-pact-migration-and-asylum_en (дата звернення: 18.11.2023)
75. Why the EU needs a re-think on labour migration. *Delorscentre.eu*. 01.06.2023. URL: <https://www.delorscentre.eu/en/publications/detail/publication/why-the-eu-needs-a-radical-re-think-on-labour-migration> (дата звернення: 19.11.2023)
76. World Development Report 2023. *International Bank for Reconstruction and Development*. 2023. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2023> (дата звернення: 05.12.2023)
77. World migration report 2020. *International Organization for Migration*. 2020. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf (дата звернення: 02.11.2023)

78. World migration report 2022. *International Organization for Migration*. 2023. URL: <https://publications.iom.int/search?f%5B0%5D=language%3A1> (дата звернення: 09.11.2023)

79. Zaun N., Guild E. The European Union's Migration and Asylum Policies: A Critical Assessment. *In The Routledge Handbook of Justice and Home Affairs Research*. 2019. PP. 86-100.

80. 2018 Ageing Report: Policy Challenges for Ageing Societies. *European Commission*. 25 May 2018. URL: https://ec.europa.eu/info/news/economy-finance/policy-implications-ageing-examined-new-report-2018-may-25_en (дата звернення: 12.11.2023)